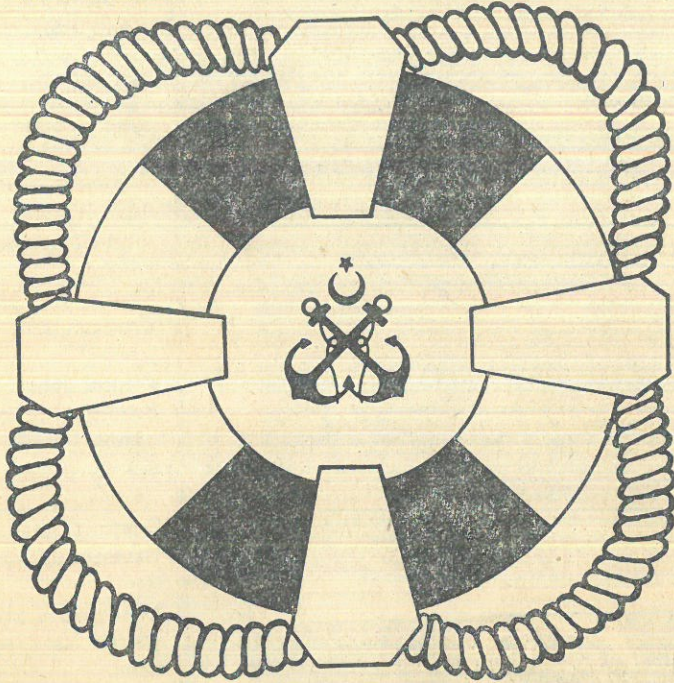

DENİZCİLİK BANKASI T.A.O.

BANKACILIKTA
VE
SEYAHATTE

SÜRAT
EMNİYET
KONFOR
TECRÜBE
GÜVEN

(Basın İlan: ..... — 24)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

MART 1979

İÇİNDEKİLER:

Aklanmak	Dr. Ali Rıza BALAMAN
Taşıl Bezeklerin Kodlanması	Prof. Dr. Gültekin ORANSAY
Liselerde Turizm, Folklor ve Sanat Eğitimi Dersleri — 1 —	T.F.A.
Deve Donanımı ve Deve ile İlgili Bilgiler — 1 —	Naci EREN
Sivaslı Âşık Kul Gazi	Doç. Dr. Saim SAKAOĞLU
Amerika'da Türk Folklorunu İncelemek İçin Gezi Düzenlendi	Nursel HİNÇER
Erzurum-İspir'de Petekli Köyü Düğün Gelenekleri	S. Sırrı DUMAN
Konya'da Kuşculuk ve Kuşlar — 3 —	Mahmut SURAL
Prof. M. Arnaudov'un Ardından	Türker ACAROĞLU
Bir Erzurum Masalı	Nesrin TAĞIZADE
Konya Folkloru Bibliyografyası — 1 —	Seyit KÜÇÜKBEZİRCİ
Ders Veren Türk Masalları «Fablolar» — 2 —	Hasan Lâtif SARIYÜCE
Harput Manileri — 1 —	Asist. Fuat ÖZDEMİR

SAYI : 356

LİRA : 10

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

HER YERDE HER ZAMAN
hizmetinizde

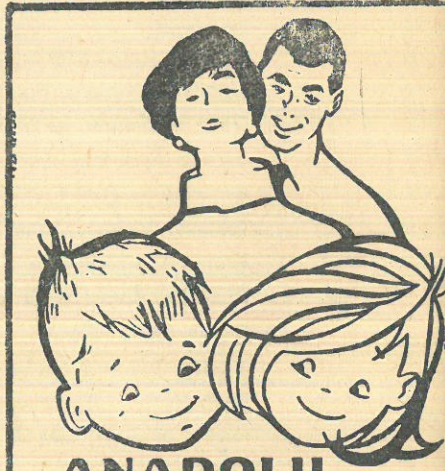
T.C.ZİRAAT BANKASI

(Basın: ..... — 25)

EN KÜÇÜK
TASARRUFLARINIZA,
BÜYÜK
TASARRUFLARINIZ
GİBİ DEĞER
VEREN BANKA

AKBANK

**ANADOLU
BANKASI**
SİZİN EŞİNİZİN
ÇOCUKLARINIZIN
kısacası
AİLENİZİN BANKASIDIR

(Folklor: 27)

(Folklor: 66)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALK BİLGİSİ DERGİSİ

SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

No. 356

MART 1979

YIL : 30 — CİLT 18

AKLANMAK

Yazan : Dr. Ali Rıza BALAMAN

Anadolu kırsal bölge yaşamında Halk Edebiyatına konu olan; öзде toplumsal yapı, toplumsal düşünce ve toplumsal içerik açısından yüklü ve bir o kadar da anlamlı tekerlemeler var ki, bunlar dinlenildiğinde kişinin, - uğraşısı Halk Edebiyatı olmasa bile - duygulanmaması elde değil. Öyle ki, bu güzeli (dinlenenini), ne yapıp edip bir yerlere yazarak halkının yaratıcı gücüyle öğrenmek, aş ekmek kadar gerekli ve gerçek bir olay.

Böylesi bir tekerlemeye Gebze'nin Tavşancıl köyünde tanık oldum. Merhum İzzet Hoca'dan alındığını söyleyen danışmanım olayı şöyle anlattı:

Kurnaz mı kurnaz, açık gözlüğüyle ünlü ve bir o denli de sahtekâr, hırsız bir çoban, sahtekârlığı ve hırsızlığı yüzünden obadan obaya; komdan koma; yaylaktan kışlağa kovulur durur. Her gittiği yerde kendisini, çobanlıktan başka bir şey bilmeyen, her şeye karışmayan ama, çobanlığı da çok iyi beceren bir kişi olarak tanır. Çoban bulduğuna sevinen sürü sahipleri de, çobanın foyası su yüzüne çıkana dek hoşnut görünürler: Günlerden bir gün, sahtekâr, kurnaz çobanın yolu Tavşancıl'a uğrar; çoban olduğunu ve iş aradığını söyler ve sonunda yüz koyun sahipli birisine çoban durur. Sürünün geceleri yaylada yatıda kaldığı dönemde çoban, yüz baş davarlık sürüyle yaylaya çıkar; çıkar ama, yüz koyunun da altından girer üstünden çıkar. Kurta kaptırır, kara koyundan kara kavurma yapar, yer; komşu çobanlara et şöleni verir; satar; birilerine başışlar; yüzüne gülenlere: «nive vanına bir ko-

yun alarak gitmediğini?» sorar vb...

Yaylak süresi bitimi çobanlar sürüleriyle köye inerlerken sahtekâr çoban da, son kalan koyunu keser, etini yer, yedirir; derisini de yanına alarak yola koyulur. Yol üzeri uğradığı köylerden birinden de bir kâse yoğurt sağlar. Çoban, bir deri ve bir kâse yoğurtla sürü sahibinin huzuruna aklanmaya çıkar. Yoğurdu ağanın yanına koyar, deriyi de yere atar, diz çöker, ellerini saygıyla bağlar ve de gözlerini kapayarak başlar düzmeceye:

Yağmur yağdı gök çatladı,
Yetmişinin ödü patladı;
Önden gitti baş toklu,
Arkasından beş toklu;
Onunu verdim kasaba,
Onunu katma hesaba;
Kurt kaptı birisini,
Birisinin getirdim derisini.

der ve ayağa kalkar. Bu aklanma karşısında umarı kesilen sürü sahibi, öfkesini yenemeyerek yoğurt çanağını kaptığı gibi sahtekâr çobanın suratına fırlatır ve «Deeefffool!» diye bağırır. Yüzü ak yoğurtla dışarı fırlayan çobana kapıda, ne olduğunu sorarlar? Kurnaz çobanın yanıtı hazırdır: «Hesabı böylesine doğru verenin yüzü ak olur» der.

Kimilerinin uyuyor dedikleri, «düzeyine çıkmak» yerine «düzeyine inmeyi» salık verdikleri Halk, günümüzde ak-pak olduklarını söyleyen kurnaz çobanlarla ne tatlı kerç (alay) eder ve de onların üzerlerine gülmeye başlar.

TAŞIL BEZEKLERİN KODLANMASI

Yazan : Prof. Dr. Gültekin ORANSAY

Yarım yüzyılı aşkın bir süredenberi derlenen yerel ezgilerimiz karşılaştırılarak incelendiğinde, her derlemecinin ancak birtakım başkantilılar (variante, version) saptıyabildiği görülür. Bu başkantilıların karşılaştırılması, ortak niteliklerinin saptanıp birleştirilmesiyle elde edilecek ortalama ezgi sözkonusu türkü yada oyun havasının bilimsel açıdan geçerli biçimini oluşturur. (bk TFA 323. sayı, sf. 7671-7673).

Ortalama ezgi, ezgi çekirdeğinin bezeklendirilmesiyle elde edilir. Çekirdeğe katılan bu bezekleri kalıplaşmış, sanki «taşlaşmış» oldukları için «taşıl bezek» (Almanca: stehende Wendung) olarak adlandırıyoruz. Sözelimi Erzurum'un ünlü Çift Beyaz Güvercin oyun havasının çekirdeğini ortalama ezgiyle altalta yazdığımızda 1., 3., 4., 5., 7. ve 8. seslere birer bezek ses eklendiğini görürüz: (Nota: 1).

İşte dörtlük do yerine sekizlik do-re, noktalı mi yerine dörtlük mi ile sekizlik re, dörtlük mi yerine sekizlik mi-re, dörtlük do yerine sekizlik do-mi, noktalı re yerine dörtlük re ile sekiz-

6 ölçüyü büyük ikili aşağıya aktararak çekirdek ezgisiyle karşılaştıralım: (Nota: 2)

Görüldüğü gibi taşıl bezekler yerel ezgilerimizin incelenmesinde önemli yeri olan nota kümeleridir. Bununla birlikte bu nota kümelerini nota yazısıyla göstermek yada kelimelerle betimlemek hem zaman, hem yer almakta, ayrıca çizelge düzenlemeyi güçleştirmekte, ilintileri bir çırpıda görmeyi engellemektedir. Bunun için taşıl bezeklerin kolay anlaşılır, kısa kodlarla gösterilmesi bir zorunluk olmuştur. Birkaç yıldır bu konuda yaptığım denemeler sonucu en kullanışlı kodlama dizgesinin çekirdek sesi 5 sayısıyla gösteren, çoğun sayılarla, özel durumlarda harflarla iş gören bir dizge olduğunu saptadım. Bu kodlama dizgesinin ilkeleri dört noktada özetlenebilir:

1) Çekirdek ses 5 ile, çekirdek sesin incesindekiler çekirdekten uzaklaşış sırasına göre 6, 7, 8, 9 ile, çekirdek sesin kalınındakiler çekirdeğe yaklaşış sırasına göre 1, 2, 3, 4 ile gösterilir.

2) Çekirdek sesin altılı incesi a, yedili incesi b, sekizli incesi c, altılı kalını A, yedili kalını B, sekizli kalını C ile gösterilir.

3) Susma m ile gösterilir.

4) 1'den 9'a dek sayılar ile a,b,c ve A,B,C, m harfları taşıl bezek içindeki birim süreyi simgeler. Daha uzun süreleri gösterirken her artık birim için bir 0 (sıfır) eklenir. (Böylece 50 = iki birim süreli çekirdek ses, 5000 = dört birim süreli çekirdek ses vb. olur.)

Kodlamanın ne kerte kullanışlı olduğunu göstermek üzere çekirdek ezginin altına ortalama ezgiyi ve Çift Beyaz Güvercin'in iki değişik başkantisini salt kodlarıyla sıralıyorum:

ÇEKİRDEK

ORTALAMA EZGİ

(Nota 1)

lik do, dörtlük re yerine sekizlik re-gi (1) birer taşıl bezektir. Bu bezekler eşdeğerleri olan ve kendileri gibi kalıplaşmış olan başka taşıl bezeklerle özgürce değiştirilebilir. Örneğin ilk dörtlük doyu sekizlik do-re ile bezekliyecek yerde sekizlik do-so ile, ikinci dörtlük doyu sekizlik do-mi yerine sekizlik do-re ile yada daha başka eşdeğerli bezeklerle donatabiliriz.

Ortalama ezgide olduğu gibi, bir türkü yada oyun havasının her başkantisini da çekirdek ezgisine değişik taşıl bezekler eklenmesiyle ortaya çıkar. Örneğin Çift Beyaz Güvercin'in «Türk Halk Oyunları» (Ankara 1975) kitabında Cemil Demirsipahi'ce yayınlanmış baskantisinden ilk

ÇEKİRDEK

BAŞKANTI

(Nota: 2)

Görüldüğü gibi nota yazısıyla birer kitap sayfası tutan iki başkanti 9'ar satır dizgiyle toplam 18 satır yere sığmakta, eşdeğerli taşıl bezekler bir çırpıda görülebilmekte, iki başkanti-

nin özelliklerini kolayca betimleyebilecek bir araç kazanılmış olmaktadır.

(1) Sesleri yüksekliklerine göre adlandır-

ÇEKİRDEK

ORTALAMA EZGİ

ATAMAN⁽²⁾

56	5	504	54	57	5	504	53
56	50A	504	54	56	501	565640	4053
56	5	504	53	57	5	5	53
56	5	504	53	57	503	406004	53
56	5	504	54	57	504	506004	53
56	50m	504	54	57	504	506	4053
56	5	565640	4054	57	504	506004	53
56	50m	504	54	5007	50m	504	53
56	5	504	54	5007	50m	504	53
56	50m	504	54	5007	50m	504	5

DEMİRSİPAHI⁽³⁾

52	5	504	54	57	5	564	51
5	5	504	54	57	501	564	53
52	504	575	54	57	501	564	53
5	50A	565640	54	57	501	564	51
52	50A	565640	54	57	5	564	51
56	5	565640	54	57	501	564	53
52	50A	565640	54	57	501	564	53
56	565640	575	54	57	501	564	51
52	50A	504	54	69	6	564	53

(Nota: 3)

«TURİZM, FOLKLOR VE SANAT EĞİTİMİ»

— I —

I — GENEL AMAÇLAR:

Bu dersin amacı;

1) Sanatsal etkinlikler yoluyla öğrencilerin estetik (duyumu) ölçülerini, yorumlama yeteneklerini, arkadaşlık ve toplumsal dayanışma duygularını geliştirmek, onlarda toplu sanat etkinliklerine katılma çöşküsü yaratmak,

2) Onları doğal, kültürel ve sanatsal çevreleriyle daha iyi kaynaştırmak,

3) Öğrencilerin çevredeki yaşayan kültür sanat ürünleri, eski uygarlık kalıntıları, sanat kurumları ve sanatçılarıyla yaşantıya dayanan ilişkiler kurmalarına yardımcı olmak,

4) Onları gerçek bir turizm atılımına bilinçle katkıda bulunabilecek biçimde eğitmek,

5) Öğrencilerin, dinlenme, eğlenme, serbest zamanları değerlendirme ve enerjilerini harcama gereksinmelerini sanatsal uğraşlarla yönlendirmek,

6) Okul yaşamına haz duyulur bir canlılık ve çeşitlilik kazandırmak; okulu çevrenin turizm ve sanat hareketine katmak.

II — GENEL AÇIKLAMALAR:

1) «Turizm ve Sanat Eğitimi» zorunlu der- si için haftalık ders dağıtım çizelgesinde ayrılan iki ders saatlik sürede üç tür etkinliğe yer verilecektir:

mada bilindiği gibi Almanlar ve İngilizler tek harfler (A, B, C, D, E, F, G), aralarında bizim de bulunduğumuz birçok ulus ise heceler kullanılır. Heceler 11. yüzyılda Arezzo'lu Guido'nun önerisi üzerine önce ut, re, mi, fa, sol, la olarak adlandırılmış, bunlara sonradan si eklenmiş, bugün Fransızların hâlâ kullandığı ut yerine 16. yüzyılda do kullanılmaya başlanmıştır. Bu heceler kullanışlılığını artırmak için son iki yüzyılda yapılan değişikliklerle sol yerine so, si yerine ti yada gi getirilmiş, böylece bütün heceler bir sessiz ve bir sesli harftan birleşmesi, her hecenin değişik bir sessizle başlaması sağlanmıştır. Biz patlayıcı niteliğinden ötürü sevimsiz bulduğumuz ti yerine gi hecesini yeğlemekteyiz.

(2) 100 Türk Halk Oyunu. Hazırlayan: Sadi Yaver Ataman (İstanbul 1975) 18. sf.

(3) Türk Halk Oyunları. Cemil Demirsipa-

a) «Turizm ve Sanat» (haftada bir saat),
b) «Toplu Şarkı Söyleme» (iki haftada bir saat),

c) «Toplu Oyun Oynama» (iki haftada bir saat)

2) Çevredeki sanat eserlerini ya da sanat olaylarını görmek, yaşamak, okula gelen sanatçılarla tanışıp söyleşmek amacıyla düzenlenen inceleme gezileri, sergi ve müze ziyaretleri, konserler vb. toplu etkinlikler düzenlendiğinde; yukarıda 1. maddedeki sanat ayırımı yapılmaksızın, iki saatlik sürenin tümü bu gibi etkinliklere ayrılabilir. Bu nedenle, ders için ayrılan iki saatin haftalık ders programına üst üste konması ve gerektiğinde cumartesi sabahlarına kaydırılması uygun olacaktır.

3) «Turizm ve Sanat Eğitimi» dersi öncelikle okullarımızda etkisini giderek yitirmiş olan sanatsal etkinliklere yeni bir canlılık getirme hedefine yönelik olduğundan, liselerimizde çoğunlukla öğrencilere sunulan Müzik, Resim, Dramatizasyon vb. seçmeli sanat derslerinin yerini almıyacaktır. Bu derslerden bugüne kadar seçmeli olarak açılmış olanlar, bundan böyle de açılmaya devam edecekler; zorunlu Turizm ve Sanat Eğitimi dersi, bu seçmeli sanat etkinliklerini tamamlayan ve onları zenginleştiren bir biçimde ele alınacaktır.

4) Yukarıda sayılan üç etkinliktен her biri için görevlendirilecek öğretmenlerin öncelik sırası 2 Ekim 1978 günü 17576 sayılı genelgeyle duyurulmuştur. Görevlendirmede öğretmenin asıl ya da ek branşıyla bu ders arasındaki yakınlık esas alınacaktır.

5) «Turizm ve Sanat Eğitimi» dersi ezberle dayanan bir bilgi dersi değil, bir yaşayış ve etkinlik dersidir. Bu nedenle konular işlenirken, öğrencilerin bunlardan sonuçlar çıkarmalarına ve bu sonuçları çevrelerindeki sanat ve turizm olaylarını değerlendirmede kullanmalarına ve davranış biçimine dönüştürmelerine özen gösterilecektir.

6) Konular bir çerçeve program anlayışı içinde düzenlenmiştir ve her üç sınıf için tek bir program verilmiştir. İlgili öğretmenler, okulu olanaklarını ve çevrenin özelliklerini göz önünde bulundurarak her yıl uygun konuları yıl-lik planlar biçiminde düzenleyeceklerdir.

III — TURİZM ve SANAT ETKİNLİĞİ:

A — Hedefler:

Genel amaçlara uygun olarak yapılacak «Turizm ve Sanat» etkinliği ile öğrencilerin:

1) Tarihsel, turistik, folklorik ve sanatsal çevreyi tanımaları,

2) Bu çevreyi benimseme, koruma ve tanıma bilinci kazanmaları,

3) Yurt ve ulus sevgisini pekiştirmeleri,

4) Doğal ve toplumsal çevre ile sanat ve sanatçı arasındaki ilişkileri irdelemeleri ve bu ilişkilerden sonuçlar çıkarmaları,

5) Ulusal ve evrensel sanatta geleneksel öğeleri ve çağdaş gelişmeleri izleyebilecek ve sanatı yorumlayabilecek temel kavram ve görüşlerle donanmaları,

6) Çevrenin turizm örgütlerini, sanat kurumlarını ve sanatçıların tanımaları,

7) Çevrenin turizm, folklor ve sanat çalışmalarına etkin biçimde katılarak bu yolda kültürlenmeleri ve kişiliklerini yüceltmeleri sağlanır.

B — Konular:

1) GENEL ÇİZGİLERİYLE TURİZM

a) Turizmle ilgili başlıca terim ve kavramlar,

b) Çağımızda «Turizm» olayı (insan ilişkileri, siyasal ilişkiler, ekonomik ilişkiler, dinlenme vb. yönleriyle)

2) ÇEVRENİN TURİSTİK KONUMU

a) Tarihsel yönden (çevrenin, Anadolu'nun tarih öncesi uygarlıkları, Hitit-Frig, Helen, Roma-Bizans, Selçuklu, Beylikler, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleri ile ilişkisi),

b) Turizm coğrafyası yönünden (tarihi yerler, şifalı sular, avcılık deniz, kış sporları, doğa güzellikleri, ulaşım, konaklama yerleri, turizm hizmetleri, eğlence yerleri vb.)

c) Kültür zenginlikleri yönünden,

d) Folklor ve sanat yönünden.

3) ARKEOLOJİ VE TURİZM

a) Arkeolojinin anlamı ve çalışma alanı (özet olarak),

b) Çevrede arkeolojik kazılarla ortaya çıkan eski kentler ve yapıtlar,

c) Çevredeki müzeler ve yurdumuzun belli başlı büyük müzeleri.

4) MITOLOJİ VE TURİZM

a) Mitolojinin anlamı (özet olarak)

b) Çevrede bulunan eski uygarlık kalıntılarına ilişkin mitolojik inançlar,

5) SANAT TARİHİ VE TURİZM

(Çevre sanat tarihinin turizm açısından değerlendirilmesi)

6) FOLKLOR VE TURİZM

a) Folklorun anlamı, çalışma alanı (özet olarak)

b) Yöresel folklor değerleri (giyim-kuşam, halk edebiyatı, halk müziği, halk oyunları, töreler vb.)

7) SANAT VE SANAT EĞİTİMİNİN GEREKLİLİĞİ

a) Sanat nedir, nasıl oluşur,

b) Sanat-bilim-tekniik ilişkisi,

c) Sanatın eğitimdeki yeri:

d) Kişilik oluşumuna katkısı, «Bakma» yerine «görme» yi sağlama-sı,

Kişiyi kendini tanıma ve tanıma olanağı vermesi, anlatım aracı olması, (Özellikle endüstri toplumlarında) kişinin kendine yabancılaşmasının ve yalnızlaşmasının giderilmesine katkısı, Turizme katkısı vb.

8) SANAT - DOĞAL ÇEVRE İLİŞKİSİ

a) Doğal çevrenin bütünü ve bütünü oluşturan alt birimlerin gözlem yoluyla incelenmesi ve bütün-birim ilişkilerinin sanata yansıtılması,

b) Canlıların ve insanın doğal çevreye uyumu ve bu uyumun sanata yansıtılması,

c) Doğal çevreler arasındaki farklılıkların sanata yansıtılması,

9) EKONOMİK, TOPLUMSAL VE SİYASAL YAPILARIN SANATA ETKİSİ

a) İnsanların yaşama, beslenme, korunma vb. gereksinmelerinin sanat ve folklor etkileri,

b) Törelerin, inançların ve dinin sanat ve folklor etkisi,

c) Toplumsal yaşamın sanat ve folklor etkisi,

ç) Göçer toplumlarda sanat (çadır sanatı)

d) Yerleşik toplumlarda sanat

e) Kentleşmenin sanata etkisi

f) Endüstrileşmenin ve yeni buluşların sanata etkisi,

g) Ekonomik güç - sanat ilişkisi,

ğ) Siyasal yapı — sanat ilişkisi,

h) Tüm değişkenlerin aynı ülkenin değişik bölgelerindeki farklı etkilerinin incelenmesi.

DEVE DONANIMI VE DEVE İLE İLGİLİ BİLGİLER

— I —

Yazan : Naci EREN

Araştırmamız, Antalya yöresinde bulunan konup-göçer ve yerleşik yürük aşiretleri üzerinde yapılmış olup, iki bölümde toplanabilir:

A) Deve donanımı, B) Develerin hastalıkları, tedavi şekilleri, beslenmeleri ve alışkanlıkları.

A) DEVE DONANIMI :

Bir deve de donanım olarak neler bulunabileceğini şu şekilde sıralayabiliriz:

1 — Havut :

Deve üzerinde bulunan malzemeden en mühimi havuttur. Havut iki türlü olur. Birincisi hatapsız olup devenin hörgücüne gelecek yeri, devenin hörgücü boşluğa gelecek şekilde delinmiştir ki bu havuta «Palan» adı verilir. Bu çeşit havutlar bir veya iki yaşına gelmiş dorumları havuta alıştırmak için vurulur. İkincisi hataplı havuttur ki bu da iki çeşit olur. Birincisinde

gövde kısa, ikincisinde oldukça uzundur. Havutun güzelliğini temin eden, üzerine kaplanan renkli keçeler ve bu keçelerin üzerine işlenen renkli nakışlardır.

2 — Deve Başlığı :

Çeşitli ende renkli keçeler ve nakışlı kolanlardan meydana gelir. Muhtelif yerlerinde, başlığı süsleyen boncuklar ve küçük deniz kabukları bulunur.

3 — Deve Önlüğü :

Devenin boynuna atılır ve devenin boynundan iki tarafa doğru sarkar, Eni 16-17 cm., boyu yaklaşık olarak 270-275 cm. dir. Tezgâh dokumasıdır. Renkli ve nakışlıdır. Deve atkısı da derler. Sili veya cicim dokumadır.

4 — Çanlar :

İncelediğimiz aşiretlerde develer için altı çeşit çan kullanıldığı tesbit edilmiştir:

3 — Turizm ve sanat etkinliği yoluyla öğrencilere olanaklar ölçüsünde müze, sergi, şenlik, konser, sinema vb. sanat etkinliklerini sürekli izleme istek ve alışkanlığı kazandırılmalıdır. Bu nedenle çevredeki sanat olayları okulda duyurulmalı, tartışılmalıdır. Olanakların kısıtlı olduğu yörelerde yerel sanatçılar okula davet edilerek kendileriyle sanatlarına ilişkin söyleşiler düzenlenmeli ve örnekler verilmelidir. Ayrıca film, radyo ve tv. yoluyla sunulan sanat etkinlikleri okulda tartışılmalı, yorumlanmalıdır.

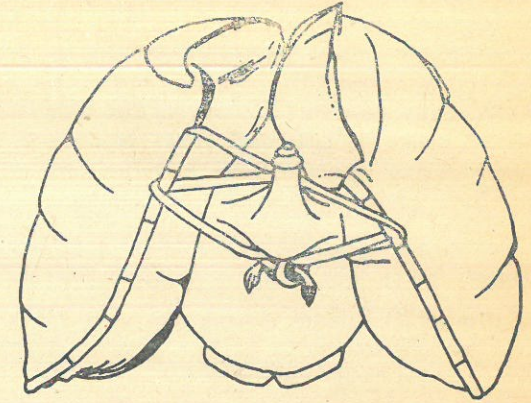
4 — Öğrenciler çevrenin turistik olanaklarını (konaklama, beslenme, eğlenme, hediyeleşme, eşya satın alma vb. konularda), folklor ve sanatını araştırmaya yönlendirilmeli ve kendilerine bu konularda ödevler verilmelidir. Araştırma sonuçlarını (özellikle çevre turizmi açısından) değerlendirme olanakları aranmalı, başarılı araştırmalar ödüllendirilmelidir.

5 — Mesleki ve teknik liselerde özellikle sanat konuları, okulun ve bölümlerin değişik amaçlarına yönelik biçimde ele alınmalıdır. (Ürneğin; «dekoratif sanatlar» konusu içinde bazı okullarımızda «kendüstri tasarımı»na, bazılarında «grafik sanatları»na ya da «matbaacılık» a ağırlıklı olarak yer verilmesi gibi.)

(Devam edecek)

a) Bacak Çanı :

Hatabın işkencesine (hatabın altındadır) bağlanır, sağ bacağın arkasına sarkar. Bacak çanına, Yeniosmanlı aşiretinin bazı boylarında «Gümbürdek», bazılarında ise «Gebirdek» denilir. Diğer bazı aşiretlerde «Bacak Çanı» olarak isimlendirilmektedir. Deve çanlarının içersinde en büyüğü ve deveye takılan diğer çanlardan daha değişik ses verenidir. Sesi değişik olduğu ve diğer çanların seslerinden kolaylıkla ayrıldığı için, deve katarından herhangi bir kopma veya en arkadaki devenin ayrılması gibi bir durum olduğu zaman derhal anlaşılması bakımından bacak çanı yalnız katarın en arkasındaki deveye takılır. Develerin göç anında katar teşkil edecek şekilde yürüyüş yaptıkları bilinmektedir. Katarı teşkil eden develer birbirlerine kopması kolay çok ince iplerle bağlı bulunurlar. Her devenin dizgininden 30 veya 40 Cm. uzunluğunda bir zincir sarkar ki bu zincirin ucunda demir bir halka bulunur. İşte kopması kolay ince ipin bir ucu bu demir halkaya, diğer ucu ise öndeki devenin havutuna bağlı ve havuttan sarkan kalınca ipin ucuna bağlıdır. Katar halindeki develer bu kısa ve ince iplerle birbirlerine bağlıdır. Zira deve kalın ipe herhangi bir surette boynunu veya ayağını dolayabilir, dolayısıyla bir sakatlık yapabilir. Bu gibi durumlarda ince ip derhal kopar,

Çuvalların Havut'a bağlanması (arkadan görünüşü)

deve sebest kalır ve deveye bir sakatlık gelmesi önlenmiş olur. Bacak çanının en arkadaki deveye takılmasının sebebi katarın bütünlüğünü sağlayabilmek içindir.

Honamlı aşiretinde bacak çanları biçiminde, fakat biraz daha küçük yapılmış olan çanlar yanlama çanı olarak kullanılmaktadır. Sarıkeçili, Honamlı ve Karatekelilerde umumiyetle bacak çanı kullanılmamaktadır.

b) Hatap çanı :

«Havan çanı» denilir. Büyüklük itibarıyla ikinci sırayı alır. Havanın küçüğüne «Tin-ton» adı verilir. Bundan anlaşılacağı üzere hataba iki çeşit çan takılır. Yalnız bu iki çeşit çan bir arada takılmaz. Göç anında umumiyetle develere havanın küçüğü olan tin-ton takılır.

c) Havut veya Karın Çanları :

Bu çanlara Yeniosmanlı aşiretinde «Herek», bazı aşiretlerde ise «Yanlama» denilir. Honamlı, larda Herek ismini kullanırlar. Hatabın iki tarafından karına doğru sarkıtılır. Ve umumiyetle her iki tarafa olmak üzere çiftler takılır. Sesi çok kuvvetlidir. Sarıkeçililerde yanlamalar göç anında şafakla takılıp, gün doğunca alınırlar. Yalnız bu gelenek yaz aylarında tatbik edilir.

d) Boyun Çanı :

İncelediğimiz aşiretlerde genellikle develerin boynuna çan takılmaz. Ancak deve güdüürken boynuna çan takılır ki bu bir yerde devenin bulunduğu yeri anlayabilmek içindir.

Ala Çuval (giyecek çuvalı)

10) SANAT TÜRLERİNİN GELİŞMESİ

- Özgürlük kavramının sanata yansısı,
- Doğayı yenme güdüsünün sanata yansısı,
- Teknik bilgi ve becerilerin sanata yansısı,
- Endüstri devriminin sanata yansısı,
- Çevremizdeki her şeyde sanatın var olması,
- Sanatta araç - gerecin yeri ve önemi.

11) SANAT TÜRLERİNİN TANINMASI

- İşitsel Sanatlar (müzik sanatları ve sözlü sanatların en belli başlı türleri)
- Görsel Sanatlar (Mimari, Resim, Heykel ve Dekoratif sanatların belli başlı türleri)
- Görsel-İşitsel Sanatlar (Tiyatro, Opera, Bale, Sinema Sanatlarının belli başlı türleri)

C — Açıklamalar

1 — «Turizm ve Sanat» konuları, bu etkinliğin hedefleri ve dersin genel amaçları doğrultusunda genel ve özel bir bilgilendirme sağlandıktan sonra, çevreye dönük uygulama ve yorumlamalar içinde işlenmelidir.

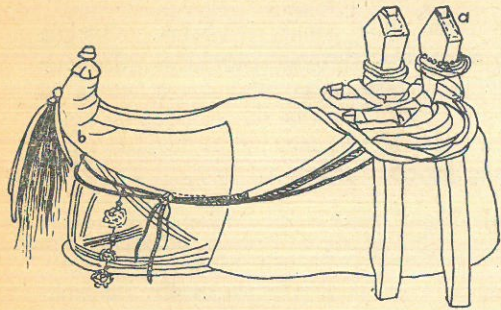
2 — Özellikle turizme açık yörelerimizde turizm konuları ağırlık kazanmalı ve çevredeki sanat eserleri, halk sanatları, sanat olayları ve sanatçıların turizm açısından değerlendirilmelidir.

e) Baş Çanı :

Sarıkeçililerde devenin başına takılan çanlara «Duluğ çanı» adı verilir. Yeniosmanlıların bazı boylarında «Surat Zili», diğer bazı boylarında ise «Avurt zili» veyahutta «Soğat zili» diye isimlendirilir. Bunlar üç adet olup yulara veya devenin başlığına ve umumiyetle mayalara takılırlar. Deve geviş getirirken dahi ses verirler.

f) Kuyruk Çanı :

Buna Sarıkeçililer «Tongurak», Yeniosmanlılar «Tongurdak» derler. Kuyruk çanı veya zili olarak umumiyetle, büyük çanların içersine dil olarak konulan çanlar veya ziller kullanılır. Baş zillerine benzer. Kuyruk çanı, hadım edilmemiş erkek develere güreş ve bir de kızgınlık anlarında takılır. Deve diğer hayvanlar içersinde hem sık ve hem de en uzun müddetle küçük defa hacetini yapan hayvandır. Kuyruğunu vurdukça, kuyruk, yukarıdan havutun arka tarafına aşağıdan ise yumurtalarına değer. Diğer taraftan kuyruğun püsküllü yeri hayvanın sidiğinden ıslanır, dolayısıyla havutu kirletir ve yumurtalarını yara eder. Bunun için kuyruk çanı takılan develerin kuyrukları yukarıya doğru bükülerek kuyruğun ucunu tutan uzunca bir iple havutun arkasına bağlanır. Kuyruk çanı takılan develere «Lök» denilir. Lök, hadım edilmemiş deve demektir.

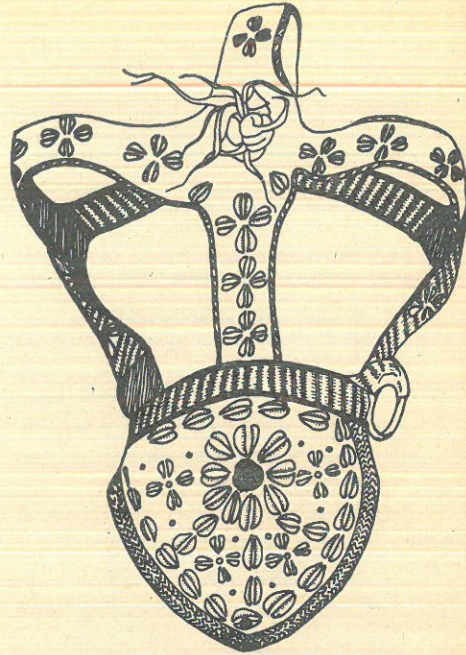
Deve Havutu
a) Hatap b) Üpcük

5 — Kolanlar :

Havutlu bir devede üç çeşit kolan bulunur:

a) Göğbet kolanı: Hatap tarağının altındaki işkenceye bağlıdır. Devenin boynunun altından dolandırılır. Havutun, deve yokuş yukarı çıkarken arkaya kaymaması içindir.

b) Döş kolanı: İşkenceye bağlıdır. Deve-

Deve Başlığı

nin, ön kısımda (ön bacaklarının arasında) bulunan döşünün kenarından dolandırılır

c) Kasık kolanı: Aykirt'a bağlıdır. Devenin arka kasığından dolandırılır. Kasık kolanı, deve yokuş yukarı giderken havutun öne kaymamasını sağlar.

Bir de döş kolanı ile kasık kolanını alttan birbirine bağlayan ince bir ip mevcuttur ki buna da «Şeker ipi» veya «Çeker ipi» adı verilir.

Göç anında develerin üzerinde bulunan yükleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1 — Çuvallar (Bunlar ala yani elbise ve hububat çuvallarıdır).
- 2 — Çadırlar
- 3 — Çadır direkleri,
- 4 — Tezgâhlar,
- 5 — Kazanlar,
- 6 — Bakraçlar,
- 7 — Senitler,
- 8 — Hasır, keçe ve çeşitli dokuma yaygı ve örtüler,
- 9 — Kümes hayvanları,
- 10 — Sepetler,
- 11 — Davar ve köpek yavruları,
- 12 — Küçük çocuklar.

(Devam edecek)

Bilinmeyen Halk Şairleri :

SIVASLI AŞIK KUL GAZİ

— I —

Yazan : Doç. Dr. Saim SAKAOĞLU

Anadolumuzun bazı köşeleri âdeta birer halk şairi yatağıdır. Birkaç asırdan beri pek çok şair yetiştirmiş, bizlere kadar onları ulaştırmış olan bu bölgelerden bazıları Çukurova, Sivas, Tokat, Kayseri, Erzurum, Bayburt, Kars vs. dir. Buralarda yetişen şairlerden bazıları ancak kendi bölgelerinde tanınmış, ustamalı söyleyenlerin diliyle günümüze kadar gelebilmişlerdir. Bazıları ise daha geniş bir coğrafyada tanınma şansını elde edebilmişlerdir.

Günümüzde de bu tür şairler az değildir. Reyhanî, Mevlüt İhsanî, Taşlıova, Çobanoğlu, Kocaman, Karabulut gibi her bölgede tanınanların yanında Tutaklı Çağlayan ile Gamgüder, Artvinli Recai gibi şairler ancak kendi bölgelerinde tanınabilmişlerdir. Bu sonuçlu gruba girenlerden biri de Sivaslı Aşık Kul Gazi'dir. Bir öğrencimizin bitirme tezi vesilesiyle tanıttığı Kul Gazi ile biz de daha sonra birkaç defa Erzurum'da görüştük, dost olduk. Yeni şiirlerini de bu arada elde etmek fırsatını bulduk. Güçlü bir halk şairi olan Kul Gazi'yi ileride bütün şiirleriyle tanıtmak istiyoruz. Bu yazımızda onu ilk defa okuyucu karşısına çıkaracak, şiirlerinden örnekler vereceğiz.

Kul Gazi, **Hayatım** adını verdiği 23 hanelik şiirinde kendisini tanıtmaya şu haneyle başlıyor.

Köyüm Tuzla Güzel yurтта,
Bin dokuz yüz otuz dördte,
Dert ayıdır, doğdum Mart'ta
Höllük oldu önüm, ardım.

Tuzla, Sivas'a bağlı Şarkışla ilçesinin merkez köylerindedir. Babası Ömer, annesi Fidan'dır. Ömer, evvelce çiftçilikle uğraşırken dana sonra devlet hizmetine girmiş ve Devlet Demir Yollarında yol çavuşu olmuştur.

Gazi'nin doğumuna rastlayan günlerde Ömer'in annesi, rüyasında Sivas'ta medfün bulunan Abdülvahap Gazi Hazretlerini görür. Bu zat rüyada «Bir torunun olacak, adını Abdul Gazi koy» der. Bunun üzerine nevezada Abdül Gazi adı konulur. Onun şiirlerinde kullandığı «Kul» mahlası adındaki **Abd** kelimesinin Türkçesidir.

Kul Gazi aynı şiirin 2. hanesinde tahsil hayatını şöyle anlatıyor:

Hanlı'da ilkokul biri,
Konya'da bitirdim geri,
Ortaokulum Kayseri,
Bir ile ikiye dürdüm.

Hanlı, Sivas'ın Kayadibi bucağına bağlı bir köydür. Orada akrabalarının yanında kalmıştır. Çünkü Tuzla'da o tarihte okul yoktur. Babası Konya'ya tayin olunca da İhsaniye İlkokuluna devam eder. İlkokul 3, 4 ve 5'i TCDD'nin Konya'daki hususi ilkokulunda okur. Onun orta tahsil hayatı da karışıktır. Orta 1'i Kayseri Lisesinde, 2 ve 3'ü İzmir - Buca yatılı ortaokulunda okur. Bir yıl bekledikten sonra diploması başladığı okuldan alır, Kayseri Lisesine kaydolursa da bitiremez.

1952'de Sivas Cer Atelyesinde Donatım Şubesinde çalışmaya başlar, 1954'de Elazığ Garında ambar memuru olur. 1955-1957 arasında vatanî vazifesini tamamladıktan sonra Amasya'da ambar memuru olarak işine devam eder. Bundan sonra sırasıyla şu yerlerde çalışır: 1959-60 Havza'da harekât memurluğu, 1960-61 Çiftlik (Horasan'a bağlı) İstasyonunda hareket memurluğu ve İstasyon şefliği, 1961-64 Başgedik (Kars'a bağlı) İstasyonunda şeflik, 1964-66 Karasar İstasyon şefliği 1966-71 Hanlı İstasyon şefliği, 1971-72 Topulyurdu İstasyon şefliği, 1972-73 Sivas 4. İşletme föyde marş kalemi memuru, Kul Gazi o yıldan beri de aynı işletmede Dispeçer merkezinde dispeçer olarak çalışmasına devam eder.

Lise 1'de okurken tanıştığı Fethiye ile o yıl nişanlanır, 1953'de de evlenir. 10 yıl sonra ondan ayrılarak Şehriye ile evlenir. O hastalanınca 1967'de Hanlı'dan Döne ile evlenir. 1972'de her ikisindedir ayrılarak Esmâ ile evlenir.

Kayseri Lisesi Orta kısmında okurken, okula konser vermek üzere gelen Aşık Veysel, 1961-1964 yılları arasında çalıştığı Başgedikler'e gelen Murat Çobanoğlu ve Şeref Taşlıova ile tanışır. Ancak onlara şiir yazdığından söz etmez.

Kul Gazi'nin aşıklığı annesinden gelmektedir. O da çok güzel şiirler söylemektedir. Şiir hakkında fazla bilgisi olmayan Kul Gazi ilhamı iyi değerlendirip şiir yazmaktadır. Görüşmelerimizde biz ona halk şiirinin tekniği hakkında bazı bilgileri verdik.

Kul Gazî'nin şiirlerinin çoğu aşk üzerinedir. Din ve tabiatı ele alan şiirleri ile muhtelif konularda yazılmış taşlamaları da vardır. Ancak Kul Gazî'nin hiç atışması yoktur; o, diğer âşık- larla karşılaşmamıştır.

Kul Gazi şiirlerinde sade bir dil kullanmıştır. Benzetmelerinde halk şiirinin alışılmış örneklerine yer vermiştir.

YÜRÜDÜKÇE AÇAR YARA SAÇLARI

Göründü gözüme yârın hayali,
Üzüm gibi gözü, kara saçları,
Lâleyi, sünbülü almış eline,
Yürüdükçe açar yara saçları.

Üstüne giyinmiş mavili, sarı,
Ziyetlenmiş yine ömrümün varı,
Lâyık mı âşiğe verip efkârı,
Ümitsiz bırakır zara saçları.

Farkeylemez derdim çün değil yeni,
Elîne doladı yâr yaktı beni,
Tazedir vücudu, temizdir teni,
İletir âkıbet dara saçları.

Yâd ile Kul Gazî'm sefâyâ ermem,
Eğlenip gurbette gülünü dermem,
Mecnunum Leylâmı kimseye vermem,
Efendim derdime çare saçları.

DOSTLARA GİTMENİN SIRASI GELDİ

Her taraf yeşerdi, şenlendi aylar,
İnsanın kırlarda durası geldi.
Geliyor turnalar, leylekler, toylar,
Dostlara gitmenin sırası geldi.

Bazı yerler parça parça beyazlar,
Bazan rüzgâr eser, eritir buzlar,
Ot topluyor, bütün gelinler kızlar,
Yaylanın yemliği, teresi geldi.

Coştu sular, sarı köpük akıyor,
Gençler birbirine yanık bakıyor,
Kimi salgın kurmuş, kim yün yıkıyor,
Gelinlik kızların töresi geldi.

Çocuklar neşeli, zıpçık öttürür,
Sarı çiçek misk kokusu tüttürür,
Çoban pöçükcüye davar güttürür,
Keyfinden gözünün çırısı geldi.

Deniz sakın olsun, dönsün kayıklar,
Balık avcılarını bunu sayıklar,
Salladıkça ayran döğer yayıklar,
Sarı kızın ipi kırası geldi.

Serçeler bir dalda durmaz, sektirir,
Gazî'm, bahar köye tohum ektirir,
Koşusu iyiler pozun söktürür,
Recberin toprakla arası geldi.

SEL YA RABBİ EŞİĞİNDE

Aşkın uğrunda başımı
Al ya RABBİ eşliğinde,
Eyledim gözüm yaşını
Sel, ya RABBİ eşliğinde.

Döküldü gözümden yaşım,
Hayra yöneldi her işim,
Olmuştur bütün bilişim,
El, ya RABBİ eşliğinde.

Kolay mı hasrete dayan,
Başıma dar gelir cihan,
Heveslenir giyse bu can,
Çul, ya RABBİ eşliğinde.

Ocağm var, tütün tütmez,
Kuru dâvayla iş bitmez,
Şu gönlümden benlik gitmez,
Sil, ya RABBİ eşliğinde.

Affet bu Gazî fakiri,
Kullarıym en hakiri,
Ümidim korsun âhiri
Kul, ya RABBİ eşliğinde.

GİT MÜRŞİDİ KÂMİLİ GÖR

Muradın isteyen gardaş,
Git, mürşidi kâmilî gör.
Resul ile olun sırdaş,
Git, mürşidi kâmilî gör.

Her müşküle çözüm bulur,
O'nsuz gönül hüzün bulur,
Bütün işin düzen bulur,
Git, mürşidi kâmilî gör.

Hem gamı def-i yâd eden,
Huzur bulur ruhla beden,
Elinde iken irâden,
Git, mürşidi kâmilî gör.

Deme yok bu zamanede,
İblis vardır bahanedede,
Yeter ki kalb iman ede,
Git, mürşidi kâmilî gör.

Anlatamaz Gazî dille,
Ne goncayla, ne de gülle,
Hakk'a erem dersin illâ,
Git, mürşidi kâmilî gör.

SELÂM SÖYLE SEHER YELİ KÖYÜME

Gözümde tütüyor, taşı toprağı,
Selâm söyle seher yeli köyüme.
Ekinleri, yoncaları, sarp dağı,
Selâm söyle seher yeli köyüme.

Kızak kaydım deresinin buzunda,
Çiğdem, çiçek çok topladım yazında,
At koşturdum çayırının düzündede,
Selâm söyle seher yeli köyüme.

Amerika'dan Türkiye'ye :

TÜRK FOLKLORUNU İNCELEMELİK İÇİN GEZİ DÜZENLENDİ

(29.5.1979 — 18.6.1979)

Yazan : Nursel HİNÇER

Amerika Birleşik Devletleri'nin Texas eyaletinde yerleşmiş bulunan Adanalı Bora Özkök, Türk Halk Dansları ve Türk Halk Müziği alanlarında açtığı dersanede öğretmenlik yapmakta ve bu konularda ülkemizi tanıtmak için büyük çaba göstermektedir.

Bora Özkök'ün son girişimi, Amerikalılara üç hafta süreyle Türkiye'yi gezdirmek ve tanıtmak için düzenlediği «Türkiye Turları»dır. 29 Mayıs - 18 Haziran ve 18 Haziran - 8 Temmuz 1979 tarihlerindeki bu iki gezide Akdeniz ve Karadeniz sahil şeridi ile Orta ve Doğu Anadolu'daki tarihi ve turistik bölgeler görülecektir. Buralarda köy düğünleri ve mahalli oyunlar izlenecek ve diğer folklorik değerler tanıtılacaktır.

50 şer kişilik grupların bu gezilerinde en iyi otel ve motellerde konaklanacak, Türk Mutfağı'nın özellikleri sunulacaktır.

Turların mükemmel gerçekleşmesi için hiç bir fedakârlıktan kaçınmayacağını söyleyen Bora Özkök'ün bu girişimi büyük ilgi görmüştür.

Amerika kıtasında uluslararası bir ünü olan Özkök, 1 Mart 1979 da 8 Güney Amerika ülkesini kapsayan bir seyahate çıkmış ve buralarda, ülkemizi tanıttığı konferanslar vermiştir.

İlgilenen okurlarımız için Bora Özkök'ün adresini aşağıda veriyoruz:

205 White Oak Dr.
Austin, TX 78753
A.B.D.

Körpınar'ın, Acoluk'un tepesi,
Gelir toprağını insan öpesi,
Burda yatar Kul âşığın dedesi,
Selâm söyle seher yeli köyüme.

Hurşud'un Koyağı, Memik'in Puru,
Köse'nin Pınarı hiç kalmaz kuru,
Sanki sıra İnci Kaya'nın yarı,
Selâm söyle seher yeli köyüme.

Hoştur Mağar Önü, hem Hanın Önü,
Kibleye karşıdır köyümün yönü,
Gök Tepe üstünden doğuyor günü,
Selâm söyle seher yeli köyüme.

Yakışıyor beyaz tuzu ismine,
Hayran olun bir bakışta resmine,
Dağına, taşına her bir cismine,
Selâm söyle seher yeli köyüme.

Güzeldir görenin gelir şaşası,
Suyunu akıttı Osman Paşası,
Bir kat daha artsın köyüm neşesi,
Selâm söyle seher yeli köyüme.

Hele Celilgil'in armut ağacı,
Yedik Çilçatan'ın eriği, acı,
Kovalardı Sanik hem Dudu Bacı,
Selâm söyle seher yeli köyüme.

Gözlerimde hatırası yaşıyor,
Kul Gazî'm andıkça gönlüm coşuyor,
Dar kalanlar hep köyüme koşuyor,
Selâm söyle seher yeli köyüme.

SE SÜSLEMELİK İSTESE DE HARABİM
ELİF bana dost yolunu buldurdu,
BE birledi hüvüklüğe bildirdi

TE özümde bir ateştir, saldırdı,
SE süslemek istese de harabım.

CİM Cemâlullah'a ermek muradım,
HA hay ile derde derman aradım,
HI Hızır yetişti, duydu feryadım,
DAL kurtardı dâvalardan arabım.

ZEL Zühtü takvaya erişmek ne hoş,
RI rızayı Hak'tır, durma, ona koş,
ZE zevk ile aşktır tadanlar sarhoş,
SİN sakidir, sundu içtim şarabım.

ŞİN'in şülesiyle yâre giderim,
SAD sadakat ile yolun güderim,
DAD tüm dalâletten kurtardı serim,
TI tarik-i İlahiye turabım.

ZI zırhımdır, giydim girdim savaşa,
AYIN iki gözüm edem temaşa,
GAYIN gayretiyle çıkarım başa,
FE ferasetiyle gör inkilâbım.

GAF gafırları bir düzene koyan var,
KEF kefaretiler günâh yuyan var,
LÂM lâmekân herşeyi bir duyan var,
MİM mededim su fıskırtır serabım.

NUN nurdur, mahlûkat ederler sucüt,
VAV bizleri kıla vahdet-i vücut,
HE he dedi Gâlubelâ'da mevcut,
LÂMELİF, lâ demem birdir yâ Rabb'im.

YE ile yalvarmak daim mizacım,
Kul Gazî'yim günde beştir miraç'ım,
Dünya Ahret MUHAMMED'e muhtacım,
Hak neygamberimdir Kur'an kitabım

PETEKLİ KÖYÜ DÜĞÜN GELENEKLERİ

Yazan : S. Sırrı DUMAN

Erzurum ve çevresinde düğün gelenekleri o yörenin sosyal çalışmaları içerisinde yer almaktadır. Bu araştırma yazımda kendi yörem olan, Erzurum-İspir Petekli köyünde mevcut evlenme âdetlerinden söz edeceğim. Genellikle evlenmeler Erzurum yöresinde birbirine benzemekle beraber, yer yer bazı özellikler göstermektedir.

Petekli köyü, 122 evlik olup, nüfusu 785 kişidir. Geniş aile tipi hâkimdir. Bu ailelerden ayrılan çekirdek aileler daha çok köyde kalmayıp, sanayi bölgelerine göçmüşlerdir. Bunların sayısı 60 hanedir. Köyün yolu incelemenin yapıldığı 15.2.1975 tarihinde henüz taşıt ulaşımı için yapılmamıştır. Ancak köylülerin çabası ile traktör çıkmaktadır. Erzurum-İspir karayoluna 3 km. ve İspire ise 18 km uzaktadır.

Köyümüz, toplu yerleşim halinde kurulmuş olması nedeni ile, Erzurumun çoğu bölgelerinde görülen/görücü/ usulü ile evlenme söz konusu değildir. Ancak civar köylerden olan evlenmelerde, görücü usulü söz konusu olabilmektedir. Köyümüz, günlük sosyal hayatları esnasında, gençler/Kız-Erkek/birbirlerini görür, hatta konuşabilir. Köy halkının geçim kaynaklarını tarımla birlikte hayvancılık teşkil ettiği için yayla hayatı da mevcuttur. Yaylada hemen hemen her hanenin bir evi vardır. Mayıs ayında hayvanlar yaylaya çıkarılır. Bu nedenle ailelerden ya gelinler, ya da bekâr kızlar çıkmaktadır. Sürüler, köyün tutmuş olduğu çobanlar tarafından birlikte otlatılır. Her 15 günde bir davalarına tuz vermek için köyden yayladakilerine yardım etmek, yani her aile kendi davalarını sürüden ayırıp tuz verebilmek için, ailenin gençleri yaylaya gitmek fırsatını bulurlar. Böylece yaylaya giden gençler orada kızlarla gelenek olarak, akşamları mahalli oyunlar oynarlar. Karşılıklı türküler, maniler söylerler. Birbirlerini isteyenlere koşmalar koşulur. Bu vesilelerle gençler birbirini tanımış, sözleşmiş olurlar. Birbirleri ile evlenmeye hazır kız ve erkek, artık erkeğin kızı ailesinden istemesi yani düğüncü göndermesi beklenir. Bizde «düğüncü» kızı istemeye görücü usulünde olduğu gibi kadınlar değil, erkekler gider.

KIZ İSTEME

Oğlan evlenmek istediği kızı bir yakın arkadaşını aracılığı ile babasına bildirir. Kendisi ne

ailesi o kızı uygun görürse, kabul ederek kızı istemeye hazırlanır. Düğüncü sayısı (Kızı istemeye gidecekler) 5 ile 8 kişi arasında değişir. Genellikle oğlanın yakın akrabaları gider.

Kız tarafı bu gelişin sebebini hemen sezinler. Kız tarafı, kızını vermek istiyor ise gelen düğüncülere hizmet ile çay, kahve ikram eder. Şayet taraftar değilse hiç bir hizmette bulunmaz. Oğlan tarafının en yaşlısı genellikle her yerde olduğu gibi «Allah'ın emri, Peygamberin kavli ile hanım kızınızı oğlumuzu istemeye geldik», diye sözü açar. Eğer kızlarını vermek istiyorlarsa «Allah'ın emri, varsa bizim bir diyeceğimiz yoktur.» cevabını verirler. «Allah yazmış ise ikinci gelişinize, düğünelim, kızımıza soralım.» deyip, olumlu cevap vermiş olurlar.

Kız ailesinin olumlu cevabı 5-10 gün içinde komşuları tarafından, oğlan evine bildirilir. İkinci kez oğlan tarafı gelir, kahveler çaylar içilir, yemek yenir. Hoş sohbetler edilir, alacakları ve recekleri (Başlık tutarı) kararlaştırılır. Bu arada nişan tarihi de kararlaştırılmış olur. Tatlı bir hava içinde düğüncüler uğurlanır. Bu işler ekseri gece yapılır.

NIŞAN

Nişan, oğlan evi kendi taraflarını; kız evi de, kendi taraflarını davet etmesi ile kız evinde başlar. Kız evi tarafından davetlilere sigara çay ikram edilir, yemekler çekilir. Köy halkından davetliler, nişanın her iki tarafa hayırlı uğurlu olmasını dileyerek, orayı terk ederler. Ancak her iki tarafın yakınları ile imam ve ihtiyar heyeti kalır. Sıra gelir dinî vecibelerin yapılmasına.

Kız muhtar tarafından konuşturulur. Olumlu cevabı alınca, imam nikâhı «keser». Gerekli dualar okunur. Bu sırada oğlanın dışarda bir el silâh sesi duyulur. Böylece bütün köy nikâhın kesildiğini anlar. İnanışa göre imam tam nikâh duasını okurken, oğlanın bağlanması inanılır. Bu iş ya bir ipliğe, düğüm atmakla, yada bir çakıyı kapamakla yapılır. Bunun gayesi oğlandan bahşış koparmaktır. (Bağlanma oğlanı cinsi ilişkiden yoksun bırakmaktır). Oğlan bağlanınca, bu işi yapan bahşışini aldıktan sonra çakıyı ve düğümü açmak sureti ile oğlanı kurtarmış olur.

Nikâh bitince oğlan tarafına şerbet verilir, kızı alır. Bu şerbetten kızı ve oğlana içir-

ARAŞTIRMALARI

rilir. Oğlana kız tarafından, kıza da oğlan tarafından şerbet verilirken, nişan yüzükleri de takılır. Böylece nişan tamamlanmış olur.

YÜZ GÖRÜMÜ

Nişandan bir süre sonra oğlan bazı hediyelerle kızı görmeğe gider. Ancak kız tarafından birinin yardımı ile gizli görüştürülür. Eğer kızın mahallesi delikanlıları sezerse oğlanı yakalarlar. Yakalanırsa, delikanlılara ziyafet vermek mecburiyetinde kalır. Oğlanın kızı görmesinden sonra, oğlan tarafı kızı görmeğe gider ki biz buna «Yüz görünümü» diyoruz. Buna genellikle, kadınlar gider. Gelenlere şerbet ve yemek verilir. Kız mahalli kıyafeti ile birlikte oğlan tarafından gelenlerin huzuruna çıkar. Onların sıra ile ellerini öper. Yüz görünümüne gelenler, çeşitli hediyelerini kıza verirler. Böylece bu tören de bitmiş olur.

Nişanlılık süresi duruma göre değişir. Genellikle bir veya bir buçuk yıl olarak sürer.

Nişan devresinde iki aile kız ve oğlan haric birbirlerini sık sık ziyaret ederler. Kız nişan süresinde çehizini hazırlar.

DÜĞÜN

Düğün, iki tarafın da uygun bulunduğu bir tarihte yapılır. Her iki taraf bütün hazırlıklarını tamamlamıştır. Kız evinden, kızın kendi ördüğü ve diktiği çeşitli eşyalar (Gecelikler, çoraplar, yatak örtüleri, masa örtüleri, sofrta takımları) yanında takviye olarak karyola, yatak, halı, kilim, altın bilezik, diğer elbiseler alınır. Ayrıca düğün için yemekler hazırlanır.

Oğlan evinde; oğlanın odası her takımı ile hazırlanır. Yapılan eşyalar kız evine götürülür. Önceden kararlaştırılmış eşyalar hazırlanmış olur. Bu hazırlıklardan sonra sıra düğüne gelir. Çalgılı ve çalgısız olması düğünün ve köyün durumuna bağlıdır. Eğer yaşlı olan aile varsa çalgı çalınmaz. Bu da köyün birbirine ne denli bağlı olduğunu belirtir.

Kararlaştırılan düğün tarihinin arifesinde, oğlan tarafı kararlaştırılan tarihi köye bildirmek için delikanlıları köy odasına davet ederek, bir çay verir. Delikanlılara, «Yarın düğünümüz başlıyor. Hepiniz buyurun». şeklinde duyurulur. Bundan sonraki eğlenceler delikanlılar tarafından yönetilir.

Düğüncü olarak bir genç, oğlan tarafının çehizlerini, gelinin sandığı ile götürmekle ve gelinle ilâilenmekle görevlendirilir. Oğlanın yakın-

ları ve köylünün uygun bulduğu kişilerden 15-20 kişilik düğün alayı yola çıkar. Düğün bizde çarşamba günü başlar, cuma günü biter. Düğün alayı dolambaçlı yollardan kız evine gelir. Köy delikanlılarından bir grup tarafından karşılanır. Çarşamba günü «oturak» yapılır. Delikanlılar bu oturak gününde çeşitli oyunlar oynayarak «düğüncü»leri eğlendirir. Dışarda o gün oyun oynanmaz. Sabahleyin delikanlılar düğüncülere çay verir. Düğüncülerin delikanlılara getirdikleri heybe, çeşitli oyunlarla alınır. Bu heybede kızartılmış bir kuzu (biz buna «Bünyan» diyoruz) çay, siğara, şeker, çerez bulunur. Heybeyi birlikte açarlar ve tatlı sohbetle yerler. Bundan sonra davul zurna eşliğinde düğüncülerle birlikte köy meydanına çıkılır. Böylece eğlence başlamış olur. Erkekler dışarda, kadınlar o gün kızın mahallesinde bir evde toplanırlar. Gelinin kınası konur, kına çerezi yenir.

O gün köy alanı, davul, zurna ve delikanlıların oynarken çıkardıkları «Tey» sesi ile çınlar. Davulcu oyun fasılları arasında davulunu yere bırakır. Oynayanlar üzerine bahşış yağdırırlar.

Öğlen vakti yemek için kız evine gidilir. Yemekten sonra birlikte tekrar oyun oynandıktan sonra, birlikte kızın çıkarılması için kız evinin önüne gelinir. Bu anda kızın her iki taraftan yapılmış olan çehizleri, düğüncülerin önünde görülerek değerlendirilir.

Sonuçta ..... liralık oğlan tarafı, ... liralık kız tarafı olarak çehiz hazırlanmıştır şeklinde açıklanır.

Kapı önünde duran çalgıcılar, yol havası çalarak gelinin çıkmasını beklerler. Gelinin çıkması faslında oğlan tarafı oradadır, kızın yakınları sandığının üzerine otururlar, kapı basarlar böylece bahşış beklerler. Hepsini ayrı ayrı memnun edilerek eşyalar dışarı çıkartılır. Gelin bütün yakınlarının boynuna sarılıp ellerinden öper. Ağlaşır, sızlaşır ve nihayet çıkarılıp dışarıda hazır bulunan ata bindirilir. Çalgıcılar önde, düğün alayları arkada yol havaları ile bütün köy sokakları dolaşılır. Delikanlılar alayın önünde gürleş tutarlar, cambazlık oyunları yaparak oğlan evinin önüne gelinir. Damın üstünde güveği ve ona refakat eden «sağdıç» görünürler. Sağdıç ekseriya yengenin eşi olur. Sağdıç gelinin başına çerez serper. Güveğiye de elma atar. Atılan bu elma gelinin kucağında veya yerdekiler tarafından tutulmaya çalışılır. Bu elma evlilikte uğurlu sayılır. Kim tutarsa ona harcı verilerek,

Yazan : Mahmut SURAL

Avukat Ahmet Onacak'ın yazıhanesinde karışıklık oturup konuşmaya başladık, sordum:

— Kuşçuluk bize nereden gelmiştir?

— Orta Asyalı Türkler, özellikle Oğuz boyları göçebe «Yörük» oldukları için hem doğaya

alınır. İçeriye girdikleri zaman gelin ve güveği bu elmayı birlikte yerler.

Gelinin attan indirileceği zaman önüne bir kazan konur ki, gelin ona basıp insin. Gelin kazana basmayı geciktirir. Bu da kayınpederinden harç bekler, kayınpeder bu arada geline ya bir tarla yada bir mal adarsa gelin attan indirilir.

Gelin eve girince kucağına bir erkek çocuk verilir. Bundan kasıt erkek evladları olsun soy sürsün. Gelinin yüzü örtülü olarak bir yere dayandırılır, sonra kaynana tarafından yüzü açılarak köy kadınlarının gömeleri sağlanır.

Düğüncülere ve köy halkına oğlan evinde bir ziyafet verilir. Yemekten sonra düğüncüler tekrar çalgı eşliğinde köy meydanına çıkarlar. Yatılana kadar oynanır. Perşembe günü diğer bir deyimle cuma akşamı, gelin ve güveği gerdeğe girerler. Gelinin sağdıcı (yenge) yatak odasını hazırlar ve geline gerekli öğütlerde bulunur. Güveğinin sağdıcı da ona aynı öğütlerde bulunur. Yatak odasında gelin ve güveği sağdıcıları tarafından el ele tutuşturularak oradan ayrılırlar. Gelin güveğinin ayağına basmaya çalışır ve bu iş uğurlu sayılır. Yatak odasına düğün için hazırlanmış yemeklerden bolca koyulur.

Sabahleyin kadın sağdık yataklarını toplar. Bunun önemi büyüktür. Kızlık işaretini taşıyan bez alınır ve oğlan evine gösterilir. Bu olumlu sonuç neticesinde kız oğlan evine kabul edilmiş olur.

Düğün cuma günü öğleye kadar devam eder.

Gelin ve güveği üç gün hiç sokağa çıkmazlar. Üçüncü günün sonunda gelin eve gelir ve aile fertlerinin elini öper. Böylece gelin ev halkı arasına katılmış olur. Düğünden 3 yada 5 hafta sonra çeşitli hediyelerle gelin ve damat kız evine giderler onların ellerini öperler. Bizde buna «ayak açması» adı verilir.

Böylece her iki aile arasında normal günlük hayat başlar.

âşık, hem de, geçimlerini hayvancılıkla sağladıkları için hayvanlara bağlı idiler. Güvercinler ise, o çağların en önemli haberleşme araçlarından birisi idi. Kuşçuluğun Anadolu'ya gelişi, Malazgirt savaşlarından sonra, Konya'da kurulan Selçuklu Devleti Sultanlarına, vezirlerine pek çok kuş hediye olarak gönderilmiş. Yörüklükten kentleşmeye geçen Anadolu Türkleri, doğa zevklerini kuş üretmekle gidermeye çalışmışlardır. Selçuklular, kendilerine özgü bir çalışma ile bu kuşları ıslah etmişler ve yepyeni kuş türleri elde etmişlerdir. Mesela: Akkuyruk karalar, gökler, çopurlar, taklambaçlar Konya'ya özgü kuş türleridir. Atatürk de Cumhuriyetten sonra Çankaya'ya Selânik türü güvercinler getirtmiştir.

— Bu kuş merakı sizde nasıl başladı?

— Ta çocukluğumdan başlar bu tutku. Hayvanlara karşı ezeli bir sevgim vardır. 1958 de askerlikten ayrılıp Konya'ya yerleştiğim zaman, Dişçi Seyyid beyin bahçeli evini tutup, beşbin liraya bir kümes yaptırıldı. Bundan sonra, ünlü kuşçulardan başta Ahmet Sinan Attar, çolak Süleyman, Bahaettin Çelebi, Ahmet Nükte, Kuaför Mehmet Ali, Ekmekçi Recep, Elektrikçi Ceâl, Avukat Mehmet Ali Apalı, Kişinin Mehmet, Talât ve Kara Mehmet ağa, Çayırılı Kara Mehmet, Adıgüzel Mahmut ağa, kalaycı Antepi Hasan, cüce Ahmet, Belediye Zabıta memuru Edhem ve ünlü Çil Veli gibi kuşçularla tanıştım. Hepsinden türlü kuşlar aldım. En iyilerini Attar Aziz, Ahmet Sinan ve Çil Veli'de buldum. Bunları ürettiğim ve korudum. Benim bu merakımı gören arkadaşlar çoğaldılar ve önemli yatırımlar yaparak fenni kümesler yaptırıldılar. Yeni meraklılar arasında Hadim Pazarı sahibi Mehmet, Fethi Tunca, Hilmi Ağırbaşı, Muzaffer Termiyeci, Dereli Ahmet Kadınhanlı Sami, Ekmekçi Recep, Demirci Mustafa, terzi Hüseyin Danacı, Doğan, İsmail, Man Mehmet, Ali İhsan Gültekin, marangoz Mevlüt gibi arkadaşlarımız ve daha başkaları var. Bunlar şimdileri büyük yatırımlar yapıyorlar.

— İyi bir kuşçu nelere dikkat etmelidir?

— Başta, damızlıkların iyi seçilmesi ve maddi fedâkârlıklardan kaçınılması şarttır. Bundan sonra kümeslerin fenni olmasına ve beslenmelerine dikkat edilmelidir.

— Bu kuşlar ne ile beslenirler.

— Mısır, burçak, buğday fiğ, darı. Bunları karıştırıp, yüz kilosuna ikibuçuk kiloda tuz karıştırılırsa, beslenmede çok iyi sonuçlar verir. Kenevir de çok faydalıdır. Bu gıda kuşları yağlandırır ve renklendirir.

Avukat Ahmet Onacak, anlattıkça coşuyordu. Biz konuşurken, ünlü kuşçulardan Ahmet Nükte de geldi. Yutkunup duruşundan anlıyordum, ki coşmak onun da hakkıdır! Gelvelâkin iki kişiyi birden dinlemek olanağından yoksundum.

— Evet Ahmet bey, damızlık elde etmekte güçlük çektiniz mi?

— Kayseri'de dönme Ahmet adında ünlü bir kuşçu vardı. Beş altı defa Kayseri'ye gidip bir çift kuş almak istedim ve beşbin lira verdim. Adamın üçyüz kırışu olmasına rağmen, beşbin liraya bir çift kuş vermedi. Allah rahmet etsin, sonra vefat etti, kuşları bütün Türkiye'ye dağıldı. Ben de istediğim kuşları bu ünlü kuşçunun vereselerinden satın aldım.

— Bu güvercinlerin özellikleri nelerdir?

— Bu hayvanları seyretmek, insanı dinlendirir, kötü alışkanlıklardan alıkor. Ve müstesnâ yönleri, insanlara örneklik edecek kadar mazbut bir âile hayatı yaşamları, yuvalarına, eşlerine, yavrularına sadık kalmalarıdır. Gerek dişisi, gerekse erkeği yavrularına, ortaklaşa ve çok iyi bakarlar. Gerekirse, kendileri aç kalır, ama yavrularını doyururlar. Bakınız. size bir olay anlatalım:

Meraklı arkadaşlardan birisi Yozgattan bir erkek kuş alıp gelmiş ve yedi yıl bakmış bu hayvana, yedi yıl sonra kuş kaybolmuş. Meraklı arkadaş Yozgata kadar gitmiş ve kuşu, aldığı evin kümesinde bulmuş, Bu da sadakatın bir örneği. Yozgat neresi, Konya neresi ve aradan geçen kocaman bir yedi yıl...

— Üçüncü yönleri de var mıdır kuşçuluğun?

— Olur tabi. Ahmet Sinan'ın ürettiği cinsten akkuyrukkaralarım vardı. Geçen yıl, üşüme-sinler diye kış mevsiminde bunları bodrum kata almıştım. İçlerinden bir tânesi hastalandı, bir sepetin içine koyarak, oturma odamızdaki sobanın yanına aldım, tedâviye çalıştım, ama ne yaptım fayda vermedi, üç gün içinde öldü hayvancağız. Ağlamadım ama üç gün, âilecek büyük üzüntü içinde kaldık.

Bunu tersi de olur, meselâ: Ele geçiremiyeceğimizi sandığımız bir kuşa sahip olduğumuz an, sanki dünyalar bizim olur. Bundan büyük bir mutluluk duyar hemen bu mutluluğun fenfenesini yaparız.

— Kaç tür kuş vardır?

— Beslenen çok tür kuş vardır. Güvercinlerden başka ana türler: Kanaryalar, sakalar, floryalar, muhabbet kuşları, bülbüller.

— Bülbüllerin beslenmesine kafese konmasına taraftar mısınız?

— Katiyen... Bu hayvan hürriyetine âşıktır, kafese girmek istemez. Bir de, bahçe kuşları vardır, bunların türleri de çok geniştir. Örneğin; Sülünlerin en az yirmibeş çeşidi vardır ve bahçe kuşlarının en makbulü sülünlerdir.

Ben sülünleri ilk defa, bundan onbeş yıl kadar önce, değerli dostum Osman Çokuslu'nun Konya'da açtığı bir serinofil sergisinde görüp vurulmuştum bu hayvanlara. Ne renkli, ne biçimli, ne güzel kuşlardı bunlar... Sayın Onacak, bahçe kuşlarından söz ederken bu sülünleri hatırladım ve sordum:

— Bahçe kuşu olarak sülünlerden başka, daha hangi kuş türleri vardır?

— Papağanlar, tavuslar, türlü tavuk cinsleri ve horozlar vardır.

İzmir'de bahçe kuşlarına meraklı bir İtalyan vardı. Bahçe kuşlarının her türü vardı bu İtalyanda. Bir metre uzunluğunda kuyruğu olan bir horoz görmüştüm o bahçede... Öyle güzel bir hayvandı ki... Ama bahçe kuşlarının en makbulü sülünlerdir.

— Bu işin ticaretini yapıyor musunuz?

— İyi bir damızlık elde edebilmek için, bâzen binbeş yüz lira gibi paralar harcamak gerekiyor. Maddi olanakları dar olan bâzı arkadaşlarımız bu nedenle arasına alım satım yapmak zorunda kalıyorlar. Yani, kuştan gelen para, yine kuşa gidiyor. İşin meraklıları, kuş ticaretini hiç düşünmezler.

— Kanaryalar için ne diyorsunuz?

— Önceleri kanarya'lara da çok tutkundum, şimdi azalttım onları, Bakımları, beslenmeleri, üretimleri çok güç oluyor. Bu nedenle azalttım, yoksa tutkum ber- devam. Ancak kanarya türleri arasında, sayın Apalı'nın unuttuğu bir tür daha vardır, ki o da İstanbul türüdür. Bu kanaryalar Türk türüdürler ve Sultan Abdülaziz ve Abdülmecid taraflarından beslenmişlerdir. Konya'da da, sadece Süslüzâdelerde varmış. (Sait Süslü, Memduh Yavuz Süslü'lerin âileleri) çok makbul, iyi ötümlü ve verimli bir türdür İstanbullinler.

— Siz kanaryalardan hangi türü daha çok tutarsınız?

— Cermen türünü... Çokları kuş deyip geçerler, ama tutkunluk, zevk yönünden başka, bir ihraç malı hâline de gelebilir bu kuşlar. Almanlar, geçen yıllarda cermen ırkından, Güney Amerika'ya 44 milyon marklık kuş ihraç etmiş ve bu para ile de kauçuk ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Biz dahi, her yıl yarım milyon liralık kanarya ithal etmekteyiz. Halbuki, iyi bir organize ile dünya piyasasına kanarya, güvercin, köpek ihraç edebiliriz.

Görüyor musunuz siz şu sayın Ahmet Onacak'ın.. Ayol, biz geçerli mallarımızı bile doğru dürüst ihraç edemezken kuş-köpek, hatta manda ihracını nasıl düşünebiliriz! Zeytinyağına parafin karıştırabilenler, mândaya, köpeğe, kimbilir neler karıştırırlar...

— Bu ihraç işi nasıl olabilir?

— Bilgili elemanların nezaretinde ve devlet eliyle olabilir. Üretme çiftliklerinin maksadı da eldeki türleri koruma, iyi damızlık yetiştirmektir. Ama bizde henüz böyle bir düşünce yoktur.

— Başka illerimizde de kuş meraklıları var mıdır?

— Türkiye'mizin hemen her yerinde kuş meraklıları vardır. Özellikle İstanbul'da, Bursa'da, İzmir'de, Ankara'da bu işle uğraşan kuruluşlar vardır. Eskişehir'de de kuş meraklısı çoğalmıştır. Geçenlerde bir Eskişehirli Konya'dan, tanesi binbeşyüz liradan altı adet kuş alıp götürmüştür.

— Güvercinler yılda kaç yavru yaparlar?

— 45 günde iki yavru yaparlar, ki yılda onbeş-onaltı çift yavru demektir.

— Kuş merakı ile ilgili bir anınızı anlatır mısınız?

— Öyle meraklıları varki bu işin... Yeri olmadı için karyola altında, evinin penceresinin boşluğunda, tavan arasında kuş besleyenler vardır. Kuş meraklısı bir tanıdığa misafirliğe gitmiştik. Karı koca kuş yüzünden kavga etmişler. Gittiğimize isabet olmuş, ki bu karı kocayı biz barıştırdık. Kuş meraklısı hasta çocuğuna ilaç almamayı unuttur da, kuşlarının ilâcını almamayı unutmaz. Bir ibtidâdır bu. Anı çok, ama şimdi hatırlıyamıyorum.

Bundan sonra Onacak bizi arabasıyla önce kendi evine, sonra Ahmet Nükte, Mehmet Ali Gürel ve Mehmet Keçeci'nin evlerine götürdü ve bu kuşçuların kuşlarını, kümeslerini, güllerini gördük.

Ahmet Onacak, evinin arka bahçe bölümünü ön bahçeden bir duvarla ayırmış ve bu bölümü

kuş kümesi ile güllerine ayırmış, bunların ortasına da «çomar»ın kulübesini yerleştirmiş.

Çomar deyip geçmeyiniz!.. Biz içeriye girer girmez öyle bir saldırdı, ki hayvan bağlı olduğu halde, kazığını söker endişesiyle girdiğimiz kapıdan ters-yüz geri fırladık, kapıyı kapattık. Misafir de böyle mi karşılanır, efendim!.. Onacak, «Durun» dedi, Ben onu kapatayım. «Biz aradığımız kapının kuyucığından bakarken, Onacak çomarını bin naz ile kapattı, kümeslere böylece yanaşabildik. Kümes şâhâne... Ne kümesi?.. Kuş villası... Onacak içeriye, girip kuşlarına: «pist pist» diyerek yem attı. Akkuyrukkaralar, aklar, gökler, çopurlar... Ne bileyim... Birer azamet âbidesi edâsiyle kurula kurula kümesin, pardon villanın bahçesine çıktılar. Bunları bir havli seyrettik ve Onacak'ın, kuşlarla ilgili verdiği beyanatı (!) zevkle dinledik. Çomarın da, güçlkle bir resmini çekip ayırdık.

Ver elini Hacıhasanbaşı... Bir çıkmaz sokak'ın içine girdik. Burası da sayın Ahmet Nükte'nin evi. Kapıdan içeriye girer girmez, dar, fakat düzenli bir gül bahçesiyle karşılaştık. Ve evin arka bölümündeki kümeşe doğru ilerledik. Burada da bağlanmış bir kükük köpek vardı. Ahmet Nükte'nin kümesi de pek düzenli idi, ama, Onacak'ın villası yanında, sâdece kümeşti. Burada bir akkuyrukkara yavrusu gördüm ve bu yavruyu pek sevdim. Kuyruk öylesine bir ak, vücut ve kanatlar öylesine bir kara idi, ki... Buradan da ayrılarak Mehmet Ali Gürel'in evine gittik. Bu evde de güller ve iki fino köpeği ile karşılaştık. Kuş koleksiyonunu bir güzel seyrettik. Ve haydi bakalım kırkbirevlere... Burası Mehmet Keçeci'nin evi. Keçeci'nin çok bakımlı bir çiçek bahçesi var, en bol gül de burada. Kümes evin arka bölümünde, bir köpek de burada bağlı.

Ben, Onacak'ın çomarını sâdece onun merakı sanmıştım. Her kuşçuda birer ikişer köpek görünce sordum:

— Sizler, yalnız kuş meraklısı değil, aynı zamanda köpek meraklılarısınız da galiba?

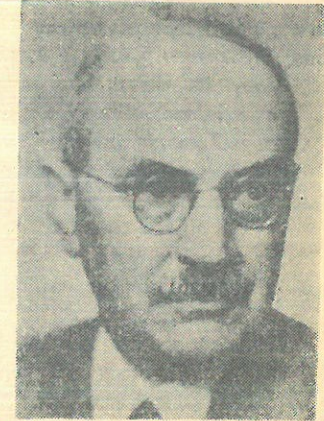
— Hayır, öyle değil, gördüğünüz bu köpekler kuşları beklerler.

Sayın Mehmet Keçeci'nin kuşlarını da birer birer gözden geçirdik. Bayağı kuştan anlar bir hâle gelmiştim. O güzelim akkuyrukkaraları -maşaallah-birden tanıdım!.. Yanımızdaki kuşçular, kuşları ellerine alıyor ve bizim çocukluğumuzda gelin seyredisimiz gibi bakıyorlardı. **BİTTİ**

Ülkesiyle Yaşıt Bir Bulgar Halkbilimcisi :

PROF. M. ARNAUDOV'UN ARDINDAN

Yazan : Türker ACAROĞLU

Prof. Dr. Mihail Petrov Arnaudov

Ünlü Bulgar halkbilimcisi, budunbetimcisi, yazın tarihçisi ve kuramcısı Prof. Dr. Mihail Petrov ARNAUDOV, Bulgaristan'ın bağımsızlığını elde edişinin 100. yıldönümü sırasında, yüz yaşındayken Sofya'da öldü. Bulgar Kültür Komitesinin çağrılışı olarak Sofya'da bulunduğumuz günlere rastlayan bu acı haber üzerine, hemen hemen bütün Bulgaristan sarsıldı, denilebilir. Cumhurbaşkanı'dan en mütevazı köy öğretmene kadar, bütün bir ülke, onun için yapılan görkemli cenaze törenine katıldı.

Bu büyük bilgin kimdir? Arnaudov, 5.10. 1878 tarihinde, yani yurdunun bağımsızlığa kavuşmasından altı ay sonra, Rusçuk'ta doğdu. Tuna boyunda, Türklerin yoğun olarak yaşadıkları Deliorman bölgesinde bulunan bu kentte de epey bir Türk azınlığı oturduğundan, daha çocukluğunda Türkçeyi öğrendi. Ölümüne kadar Türk dostu olarak kaldı.

İlk ve orta öğrenimini doğduğu kentte yaptı. Yüksek Okulda (bugün «Kliment Ohridski» adını taşıyan Sofya Üniversitesinde) Slav dil ve yazını öğrenimi gördü (1895-98). Daha öğrenciliği sırasında bilime karşı ilgi göstermişti. Yüksek öğrenimini bitirince, uzmanlık için, Almanya'ya Leipzig ve Berlin'e gitti (1898 - 1900). A. Leskin, E. Vindiş, F. Brugman, V. Bunt, K. Geldner gibi profesörlerden Hindo-German dilbilimi, felsefe, yazın dersleri alarak uzmanlığını tamamladı. Uzunca bir süre Vidin ve Sofya'da lise öğretmenliği yaptı. Daha sonra Prag'a yeniden uzmanlık öğrenimine gitti. (1903-04). T. Masarik, Y. Zubati, I. Polivka gibi profesörlerin yanında felsefe, Slav dil ve yazını, Hindoloji alanında doktora yaptı. Sofya Ulusal Kitaplığına müdür yardımcısı oldu (1907). Bilimsel araştırmaları için Paris ve Londra'ya gitti (1908-09). Karşılaştırmalı yazın tarihi kürsüsünde doçent (1908), profesör (1914), ordinaryüs profesör (1919) oldu. Tarih-Filoloji Fakültesi dekanı (1921-22), Sofya Ulusal Tiyatrosu müdürü (1926), Sofya Üniversitesi rektörü (1935-36) seçildi. Bulgar Bilimler Akademisi üyesi oldu (1929). Ukrayna Bilimler Akademisi, Macaristan «Petöfi» Yazın Akademisi üyesi, Heidelberg (1916) ile Münster (1943) üniversiteleri onursal doktoru idi.

Arnaudov'un bilimsel ilgileriyle sanat merakı çok yönlüdür. Halk masallarıyla kökenlerini, Bulgar törelerini ve efsanelerini büyük bir ilgi ve

merakla incelemişti. Araştırmacı bir hırsla halk türkülleri, bilmeceler, inanışlar derledi; ondan sonra bunlardan kimi sonuçlar ve bileşimler çıkardı. Bulgar halk inanışları ve efsaneleri üzerine, Bulgar halkbilimi tarihi ve onun en gerçek sorunlarıyla temsilcileri üstüne olduğu kadar, Bulgar yazarlarının halk sanatıyla ilişkileri konusundaki inceleme ve araştırmaları da kendisinin Bulgar halkbiliminin önemli temsilcilerinden biri olduğunu kanıtlar.

Bulgar yazın tarihine katkıları çoktur. Bulgar rönesansı denilen Türk egemenliği altındaki dönemin yazın ve kültürünü inceleyip yazın gelişiminin temel sorunlarıyla tek tek bu dönemin kişileri üzerine birçok araç-gereç derledi, yayınladı, bileşimlere vardı. Papaz Paisiy, Bozveli, Aprilov, Seliminski, Rakovski, Karavelov gibi yazın ve kültür adamları üzerine monografyaları, öteki yayınları Bulgar uyanış döneminin zengin içeriğini pek canlı olarak gösterir.

Arnaudov'un yeni Bulgar yazını alanındaki incelemeleri de önem taşır. Tanınmış yazarların, ilginç olayların çağdaşı olarak; Vazov, Yavorov, Hristov, Yovkov, Debelyanov vb. gibi en seçkin Bulgar ozanları ve yazarlarının canlı portelerini çizdi. «Yazınsal sanatın ruhbilimi» adlı yapıtında, yazın kuramının temel sorunlarını işler. Sağlam belgelere ve kanıtlara dayalı gözlemleriyle çözümlenmeleri imrenilecek geniş bilgisine, sanat yaratıcılığının karmaşık dünyasına girebildiğine tanıklık eder.

Batı Avrupa ve Slav yazarları üstüne de pek çok yazın var. Geçmişte...

DERVİŞ

Derleyen : Nesrin TAĞIZADE

Bir varmış, bir yokmuş, zamanın birinde bir padişahın birbirinden güzel 3 kızı varmış. Padişah, «Kızlarımı ilk olarak kim isterse ona vereceğim» der durmuş. Kızlar büyüyüp serpilmişler... Sarayın kapısı önünde, biri elçi (dünürücü) taşı, diğeri dilenci taşı diye iki taş varmış. Günün birinde, «Derviş» isimli, derviş kıyafetli birisi elçi taşının başında beklemiş, beklemiş. Padişaha haber verip;

«Dilenci kılıklı birisi elçi taşının başını tutmuş, bekliyor.» demişler. Padişah «Birkaç kuruş verin, gitsin» demişse de, derviş, muradının padişahın büyük kızını istemek olduğunu bildirmiş. Padişah, bu işte bir hikmet olduğunu düşünerek, büyük kızı dervişe vermiş. Bunlar az gitmişler, uz gitmişler, bir konağa varmışlar. Derviş kızı oraya bırakıp kendisini beklemesini söyledikten sonra çekmiş gitmiş. Bir mezarlığa girip, orada kılık değiştirdikten sonra, bir mezarı açıp ölüyü çıkarmış, yemeğe başlamış. Ciğerinde sarıp sarmalamış, kızı getirecekmış.

Biz haberi verelim taze gelinden... konağın

büyüklüğü, güzelliği karşısında şaşırıp kalmış, dervişin yolunu beklemeye koyulmuş. Derviş, eski kılığıyla gelmiş, kızı kendisi gelinceye kadar eti yemesini söylemiş, çekip gitmiş. Kız bakmış ki yenecek gibi değil. Sarıp sarmalayıp tandırın içine atar. Derviş geldiğinde kızı eti yiyip yemediğini sorar, kız da «yedim» deyince;

«Et çor et nerdesin?» diye seslenmiş.

«Tandırın içinde büzülüp duruyorum» cevabını alınca, kızı boğar ve saçlarından tavana asar. Gel zaman, git zaman yine aynı şekilde ortanca kızı talip oluyor. Konağa getiriyor. Ona da eti getirip yemesini söylüyor. Kız yiyemiyor, kapının arkasında saklıyor. Derviş geldiğinde:

«Et çor et nerdesin?» diye seslenmiş.

«Kapının arkasında titriyorum» karşılığını alınca, ortanca kızı da boğup, ablasının yanına asıyor.

Aradan epey bir zaman geçince, kılık değiştirip küçük kızı istiyor. Babası küçük kızı da verecek oluyor. Kızın, çok sevdiği bir nenesi

Devletçe kendisine «ulusal bilim faaliyetçisi» sanı verilmişti (1969).

BAŞLICA YAPITLARI :

Bulgar halk bayramları (1918, 1943); Bulgar inanışları ve efsaneleri üzerine araştırmalar (1920); Yazın biliminin temelleri (1920, 1942); Kişiler ve sorunlar (1925); Yazınsal sanatın ruhbilimi (1931, 1965); Goethe (1932, 1966); Bulgar halk bilimi üzerine araştırmalar (2 cilt, 1934, 1968-69); Sanat ve eleştiri (1938); Elli yıllık Sofya Üniversitesi tarihi, 1888-1938 (1939); Bulgar uyanış dönemi sanatçıları (1940, 1942); Savaşçıları ve kuruntucular (1941); Bilinmeyen Bozveli (1942); Miladinov kardeşler (1943, 1969); Bulgar portreleri (1944); Yavorov (1961, 1970); Halk şiirinde ballad motifleri (1964); İbrail'deki Bulgar Kitap Derneği (1966); Verko- viç ile Veda Slovona, Makedonya'daki Bulgar halkbilimi ve Bulgar uyanış tarihine giriş (1968); Ünlü Bulgarların davaları ve vasiyetleri (1969); İnsan ve yazar olarak Kiril Hristov (1967) vb.

KAYNAKÇA :

Bulgar yazın sözlüğü (Sofya, Bulgar Bilim- ler Akademisi Yazın Enstitüsü, 1976, cilt I, s. 53-55).

varmış. Giderken, «Kızım, şu bıçağımla, ak ke- dim sana çeyiz hediyem olsun» diyor ve uğurlu- yor.

Derviş yine aynı konağa geliyor. Kızı eve bırakıp, mezarlığa gidiyor. Ölünün ciğerini sö- kerek kızı getiriyor. Aynı şekilde yemesini söy- lüyor ve çekip gidiyor. Eti yiyemeyen kız, ufak ufak doğrayıp kedisine yediyor. Derviş gel- diğinde ete sesleniyor.

«Et çor et nerdesin?»

«Ak göbeğin altında kıvrılıp yatıyorum» cevabını alınca, kızın yediğini sanarak seviniyor. Kızı altınlara, elmaslara boğarak bir dediğini iki etmiyor, ne isterse alıyor, böylece günlerini ge- çiriyorlar.

Bu derviş'in, her yılın 40 gününde uykusu gelirmiş. 40 gün 40 gece uyur, bütün sene uyu- mazmış. Uyku zamanı gelince, konağın 40 oda- sının anahtarını kızı veriyor, istediğini yapma- sını söylüyor, 41. odanın anahtarını da sakalına bağlayarak uykuya dalıyor. Kız bütün odaları geziyor, dünyada ne varsa hemen her şeyi görü- yor, şaşırıyor. İnsanoğlu bu ya, 41. odada ne var diye merak eder. Sonunda dayanamaz, der- vişin sakalından anahtarı çıkarır, kapıyı açtığı- da ablalarıyla birlikte bir sürü kızın boğulup, asıldığını görür, korkusundan ne yapacağını şa- şırır. Anahtarı tekrar yerine koyar ama, kız bir garip ve ürkek olur. Derviş uyandığında kızıdaki bu değişikliği farketmiş, işin iç yüzünü anlamak için nenesinin kılığına girerek gelmiş; kızı yana yakıla ne ettiğini, dervişin nasıl biri olduğunu, kendisine iyi bakıp bakmadığını sormağa baş- lamış. Kız da :

«Nene, nene, canım nene, böyleyken böy- le...» diyerek anlatmaya başlamış. Kız anlatırken, derviş «Hım... hım...» der durmuş. Nene «Ni- ye bana kızlar durursun?» deyince, «Vah yavrum haline acıyorum da ondan» diyormuş. Derviş, bütün olanları öğrendikten sonra, silkelenip eski kılığına girmiş. Kıza, bütün sırlarını bildiği için kendisini yiyeceğini söylemiş. Kız korkmuş, ama elinden ne gelir? «Bari, demiş, izin ver de bir hamama gidip yıkanayım.» Hamama gitmiş. Der- viş'de bir kara it olup hamamın kapısında kızı beklemeye koyulmuş. Gelelim kıza... Herkes güle oynaya aklanıp, paklanırken kız ağlayıp durmuş. Haline acıyanlara, başına gelenleri bir bir anlatmış. «Bir çaresine bakarız» diyerek, kı- zı yumuş, yıkamışlar, bir dilenci kadın kıyafeti giydiren, eline de baston verdikten sonra :

«Süphanallah, süphanallah diyerek, arkana bakmadan çek, git» demişler. Derviş, beklemiş beklemiş; sonunda kızın kıyafetini giyen birinin üstüne atlamış, boğmağa çalışırken, kadınlar ellerinde sopalarla kara ite vurmuşlar, vurmuş- lar leşini «Artık ölmüştün» diyerek götürüp, çöp- lüğe atmışlar... Derviş bu, hiç ölü mü?

Biz haberi kızdan verelim. Gece gündüz gi- den bu bahtsız kız, bir memlekete gelmiş. Ak- şam üzeri, o memleketin padişahı da avdan dö- nüyormüş. Uzaktaki karaltıyı görünce, yakiaş- mış:

«İn misin cin misin?» diye sormuş.

«Ne inim, ne cinim, ben de senin gibi bir insanoğluyum..» cevabını alınca, bir de ne gör- sün.. Ayın öndördü gibi bir kız.. Kıza vurulan pa- dişah, sarayına getirip 40 gün 40 gece düğün ya- pıp evleniyor. Kız padişaha sıkı sıkı tembih eder, çarşıda, pazarda her ne satılırsa almamasını söylemiş... Bir gün, pazarda bir kazan satılı- yormuş. Tellallar: «Bu kazan ancak padişaha yaraşır, bununla yemek pişirip, askerini, leşke- rini doyursun» diye bağırınca, kazanı alıp saraya getirmiş. Kıza niye aldığını sormaya kaimamış, o memlekette ne var, ne yoksa derin bir uykuya dalmışlar. Kız, bir de kazandan silkinip çıkan derviş uyanık... Derviş, kızı: «Haydi hazırlan, vakit geldi...» demiş. Kız, abdest alıp, iki rekat namaz kılıp, kendisini ondan sonra yemesini iste- miş. Sarayın bahçesindeki, havuzda abdest alırken bir topal balık başını çıkarıp;

«Memleketin bütün uykusu bacada duran fincanın içinde.» deyip, kayboluyor. Kız, baca- ya çıkıp, fincanı devirince cümle âlem uyanıyor. Derviş yine kazan olup kayboluyor. Kız, kocası padişaha olanı biteni anlatıp, kazanı yok etmesi- ni istemiş. Padişah, kazanı bir demirci ustasına götürüp, bir zerresi dahi kalmayınca kadar dö- vüp, kül etmesini emrediyor. Demirci bir kızdır- rıyor, bir dövüyor derken, kazanı kül ufak edi- yor. Böylece dervişin elinden kurtuluyor.

Onlar yedi içti, dünyadan göçtü... Biz de yiyip içip muradımıza erelim.

(Bu masalı 10 yıl evvel, Erzurum'un Hınıs ilçesine bağlı Toprakkale köyün- de Hatun Yıldız'dan dinleyen annean- nem Lâle Yıldız bana o yıllarda anlat- mıştı. Her ikisi de okur-yazar değildir. Bu masalın Eberhard Boratav katalo- ğundaki tip numarası 157, Aarne- Thompson kataloğundaki tip numarası ise 312'dir.)

KONYA FOLKLORU BİBLİYOGRAFYASI

— I —

Yazan : Seyit KÜÇÜKBEZİRCİ

● BAŞLARKEN BİRKAÇ SÖZ :

§ Türk Folklor Araştırmaları dergisi 1949 yılının ağustos ayında I. sayısı ile Türk Folkloru Yayın Dünyası'na doğan bir dergi.. Derginin kurucusu ve bugün 31 Aralık 1978 gününe kadar yılmaz emekçisi Sayın İhsan Hınçer.

§ Türk Folklor Araştırmaları 1949 yılının ağustosundan 1978 yılı aralık sonuna kadar 30 YIL aralıksız sayı atlamaksızın, aynı titizlik, aynı ilkeler doğrultusunda 353. sayısını TÜRK FOLKLOR DÜNYASI'na verdi. Kısacası; 30 yıl, 18 cilt, 353 sayı, 8532 sayfalık DEV BİR TÜRK FOLKLOR HAZİNESİ..

§ Sayın İhsan Hınçer, sürekli olarak DEVLET'İN YAPMADIĞINI YAPMIŞ, DAR GELİRLİ, AMA; İDEALİST; İNANMIŞ BİR TÜRK İDEALİSTİ... Alçak gönüllü bu insan, belki, yazdıklarına üzülebilir, bunları bir övgü sanabilir ve bunala bilir. Ama, bunlar bir övgü değil, benim kendi payıma bir halk kültürü araştırmacısı olarak, Türk Halk Kültürü adına söylemeyi gerekli duyduğum bir minnet borcu, Genel Türk folkloru için de Konya folkloru için de..

§ Sayın İhsan Hınçer'in bu yaptığı iş; hiçbir kurumun anapara kaynaklarına dayanmadan, 30 yılda tuttuğu yoldan bir milim sapmadan, dar gelirli bir memurluğun bütün zorlukları karşısında yılmadan başarılı bu iş, bu BÜYÜK İŞ başka nasıl anlatılabilir; bilemem...

§ Ben; 30 yıl, 353 sayı, 8532 sayfa içinde yayınlanan TÜRK FOLKLOR HAZİNESİ'ni tarayarak «KONYA FOLKLORU» ile ilgili araştırmaların bir bibliyografyasını yaptım. Gerek Konyalı halk kültürü araştırmacıları için; gerekse Konya halk kültürü üstünde çalışmak isteyenler için. Ayrıca; Türk Folklor Araştırmaları Dergisi'nin bütün ciltlerini tarayarak «KONYA HALK ŞİİRİ BİBLİYOGRAFYASI»nı da hazırladım. Bu daha sonra yayınlanacak.

§ Bir Konyalı folklor araştırmacısı olarak; yine 1949 ağustostundan beri aralıksız bu dergiyi yayınlayan, Türk Folklor Dünyası'nın çok çok teşekkürler borçlu olduğuna inandığım BİR KONYALI OLAN SAYIN İHSAN HINÇER'e bütün yurt folkloruna, yurt dışı Türk folkloruna, bu arada da Konya folkloruna yaptığı ANIT HİZMET'ten dolayı binlerce teşekkür, minnet, şükran..

§ Türk Folklor Araştırmaları Dergisi Konya Folklor Bibliyografyası'nın I. Bölümünde I ve 5. ciltlerde; ikinci bölümünde 6 ve 10. ciltlerde; üçüncü bölümünde de 11 ve 18. ciltlerde yer alan KONYA FOLKLORU ile ilgili yazıları bibliyografik künyeler durumunda sunacağım.

Saygılar..

**

— I —

İLK BEŞ CİLT/I. SAYIDAN 120. SAYI SONUNA KADAR/I. SAYFADAN 1956. SAYFA SONUNA KADAR

● CİLT : I

● 1 - 24 SAYILAR

— Ilgın Çocuk Oyunları: I /Depmetura Oyunu/Yazan: Fehim Çaylı/Sayı: 3/Ekim 1949.

— Masal: Tın Tın Eden Kabacık/Yazan: Celâleddin Kışmır/Sayı: 5/Aralık 1949.

— Toplamalar: Şimdiye Kadar Derlenmemiş Konya Mânileri: I/Toplayan: Zafer Önder/Sayı: 6/Ocak 1950.

— Adet ve Gelenekler: Çumra İlçesinin Alan Köyünde Ekime Dair Bazı Tâbirler ve Adetler/Yazan: Veli Varol/Sayı: 6/Ocak 1950.

— İncelemeler: Sille Türküleri Üzerine Bir Araştırma/Yazan: Mehmet Önder/Sayı: 7/Şubat 1950.

— İnevi Tüzbilimi: Budunbilim, Ağıtlar/Yazan: İmamoğlu İsmet/Sayı: 8/Mart 1950.

— İnevi Tüzbilimi: Ağıtlar 2/Yazan: İmamoğlu İsmet/Sayı: 9/Nisan 1950.

— Gelenek ve Görenekler: Çumra'nın Alan Köyünde Ekin İşleme/Yazan: Veli (Varol) Alanlı/Sayı: 9/Nisan 1950.

— İnevi Tüzbilimi: Ağıtlar 3/Yazan: İmamoğlu İsmet/Sayı: 10/Mayıs 1950.

— Etüdlar: Konya'da Tarih Boyunca Helvacılık/Yazan: Mehmet Önder/Sayı: 10/Mayıs 1950.

— İnevi Tüzbilimi: Mâniler/Derleyen: İmamoğlu İsmet/Sayı: 11/Haziran 1950.

— Ilgın Çocuk Oyunları: Met «Çelik Çomak» Oyunu/Yazan: Fehim Çaylı/Sayı: 11/Haziran 1950.

— İnevi Tüzbilimi: Mâniler 2/Derleyen: İmamoğlu İsmet/Sayı: 12/ Temmuz 1950.

— İnevi Tüzbilimi: Mâniler 3/Toplayan: İmamoğlu İsmet/Sayı: 13/Ağustos 1950.

— Ilgın Çocuk Oyunları: Met «Çelik Çomak» Oyunu/Yazan: Fehim Çaylı/Sayı: 14/Eylül 1950.

— İnevi Tüzbilimi: Mâniler 4/Toplayan: İmamoğlu İsmet/Sayı: 14/Eylül 1950.

— Gelenekler - Görenekler: Çumra'nın Alan Köyünde Ekin İşleme/Yazan: Veli Varol/Sayı: 15/Ekim 1950.

— İnevi Tüzbilimi: Mâniler 5/Derleyen: İmamoğlu İsmet/Sayı: 15/Ekim 1950.

— Bir Masal: Ayı İle Keçi/ Yazan: Celâl Kışmır/Sayı: 15/Ekim 1950.

— Ilgın Çocuk Oyunları: Taş Oyunları ve Çeşitleri/Yazan: Fehim Çaylı/Sayı: 16/Kasım 1950.

— Oyalı Yaşamak/Yazan: Afif Evren/Sayı: 16/Kasım 1950.

— Bir Etüt: Konya'nın «Külfetsiz Nimetleri»/Yazan: Afif Evren/Sayı: 17/Aralık 1950.

— Bir Masal: Kırk Köse İle Bir Köse/Yazan: Celâleddin Kışmır/Sayı: 17/Aralık 1950.

— Bir Etüt: Konya'nın «Külfetsiz Nimetleri» 2/Yazan: Afif Evren/Sayı: 18/Ocak 1951.

— Gelenekler - Görenekler: Çumra'nın Alan Köyünde Harman Dökme/Yazan: Veli Varol/Sayı: 19 Şubat 1951.

— Oluşlar Karşısında: Konyalı Bir Koşukçu/Yazan: Afif Evren/Sayı: 19/Şubat 1951.

— Kırk Köse ve Bir Köse/ (Celâleddin Kışmır'ın Yeni Kitabevi tarafından yayınlanan Konya Masallarını derleyen kitabının tanıtması)/ Sayı: 21/Nisan 1951.

— İnevi Tüzbilimi: Ölüm ve Yas Görenekleri ve Bir Ağıt/Yazan: İ. İsmet Özalp/Sayı: 21/Nisan 1951

— Oluşlar Karşısında: Konyanın Tandırı/ Yazan: Afif Evren/Babalık Gazetesi Yazı İşleri Müdürü/Sayı: 22/Mayıs: 1951.

— Halk Çalışmaları: Çumra'nın Alan Köyünde Düğün Sürme/ Yazan: Veli Varol/Sayı: 23/Haziran 1951.

— Bir Küçük Masal: Yüreğim Tapırdar Tandırda Herif Gibi/Yazan: İhsan Hınçer/Sayı: 23/Haziran 1951.

— Ilgın Çocuk Oyunları: Çok Taş ve Menele Taş Oyunları/Yazan: Fehim Çaylı/Sayı: 24/ Temmuz 1951.

**

● CİLT : 2

● 25 — 48. SAYILAR

— Konuşan Seccade: Yazan: Feyzi Halıcı/

(Konya halıcılığı ve seccadeleri hakkında)/ Sayı: 27/Ekim 1951.

— Toplamalar: Şimdiye Kadar Derlenmemiş Konya Mânileri/Toplayan: Zafer Önder/Sayı: 27 Ekim 1951.

— Araştırmalar: Konya'da Ocaklar, Irvasalar, Tekkeler: I/Yazan: Afif Evren/Sayı: 28/Kasım 1951.

— Araştırmalar: Konya'da Ocaklar, Irvasalar, Tekkeler: II/Yazan: Afif Evren/Sayı: 30/Ocak 1952.

— Ölü Gömüldükten Sonra Kurban/Yazan: Muzaffer Batur/Sayı: 32/Mart 1952.

— Bir Halk Fıkrası: Eğri Büğrü İstemem/Yazan: Veli Varol/Sayı: 31/Şubat: 1952.

— Çumra'nın Alan Köyünde Tınas Savurma ve Tahılın Taşınması: 6/Yazan: Veli Varol (Alanlı) /Sayı: 34/Mayıs: 1952.

— Bir Konya Efsanesi: «Kaşıkçı Güzeli»/ Yazan: Mehmet Önder/Sayı: 36/ Temmuz 1952.

— Ilgın Çocuk Oyunları: Top Oyunu ve Nevileri 6/Yazan: Fehim Çaylı/Sayı: 38/Eylül 1952.

— Çumra'nın Alan Köyünde Saman Çekme, Buğday Yuma Vs. 7/Yazan: Veli Varol/Sayı: 39/Ekim 1952.

— Bozkır Köylerinde Yeynilik, Saçkesme, ve Beşikkertme/Yazan: Ahmet Petekçi/Sayı: 39 Ekim 1952.

— Bir Halk Eğlencesi: Akşehir Sıra Yarenleri/Yazan: Muammer Yüzbaşıoğlu/Sayı: 40/Kasım 1952..

— Tâbirlerin Doğuşu: Karamanın Koyunu / Yazan: Altuğ Altınar/Sayı: 42/Ocak 1953.

— İnanmalar: Bozkır'da Güneş ve Ay Tutulması/Yazan: Ahmet Petekçi/Sayı: 42/Ocak 1953.

— Bir Konya Efsanesi: Bülbülü Ötmiyen Şehir/Yazan: Mehmet Önder/Sayı: 43/Şubat 1953.

— Halk Hekimliği ve İnanmalar: Bozkır'da Bazı Halk Tedavileri/Yazan: Ahmet Petekçi/ Sayı: 48/ Temmuz 1953.

— Çumra'nın Alan Köyünde Bulgur Çekme ve Kış Hayatı: 8/Yazan: Veli Varol/Sayı: 48/ Temmuz 1953.

**

● CİLT : 3

● 49 - 72. SAYILAR

— Araştırmalar: Karakoyun Masalı Üzerine Yeni Denemeler/Yazan: Ahmet Petekçi/Sayı: 49/Ağustos 1953.

— Derlemeler: Şehir Mânileri/Derleyen: Mehmet Önder/Sayı: 50/Eylül 1953.

— Kitaplar Arasında: «İzahlı Konya Bibliyografyası»/Yazan: Faiz Demiroğlu/ Muzaffer Erdoğan'ın «İzahlı Konya Bibliyografyası», İstanbul, Anıl Matbaası, 1952, 100 - XVI sf. kitabı bu yazıda tanıtılıyor. Kitapta; «Konya'ya dair muhtelif dillerde yazılmış bir sürü kitaplarla yazmalar, mecmualar, broşürler ve makaleler alfabetik tasnife göre sıralanmış.» /Sayı: 50/Eylül 1953.

— Kitaplar Arasında: «Konya Evleri»/Yazan: Celâleddin Kışmır/Bu yazıda; «Konya Evleri» adlı Y. Müh. Mimar Celile Berk'in kitabı tanıtılıyor 2. Bina Bilgisi Kürsüsü doçenti olduğu belirtilen yazarın kitabı İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi yayınlarından, yayın yılı 1952/Sayı: 51/Ekim 1953.

— Bu Ad Nereden Gelmiş: Hoş mu Erim-Höşmerim/Yazan: Ahmet Petekçi/(Not: Konya'ya özel Höşmerim adlı tatlı tanıtılıyor)/Sayı: 53/Aralık 1953.

— Efsaneler: Konya'da Tavus Baba Efsanesi/Yazan: Mehmet Önder/Sayı: 54/Ocak 1954.

— Milli Giyim ve Elişleri: Konya Oya ve Yaşmakları/Yazan: Petekçiöğlü Ahmet Petekçi/Sayı: 56/Mart 1954.

— Araştırmalar: Konya Külâhi/Yazan: Mehmet Önder/Sayı: 57/Nisan 1954.

— Bir Hazine Olan Milli Kıyafetlerimiz: Yazan: İhsan Hınçer/Sayı: 59/ Haziran 1954.

— Konya Efsaneleri: Ayaktaki Tabut/Yazan: Mehmet Önder/Sayı: 60/Temmuz 1954.

— Bozkır'da Adet ve An'aneler: Bahçe Dikmek/Yazan: Ahmet Petekçi/Sayı: 61/Ağustos 1954.

— Halk Musikisi: Konya Türküleri Üzerine/Yazan: Mehmet Önder/Sayı: 62/Eylül 1954.

— Halk Eğlenceleri: Çumra'nın Alan Köyünde Düşün/Yazan: Veli Varol/Sayı: 64/Kasım 1954.

— Gelenekler: Ermenek'te Savaş/Yazan: Kemal Akın/Sayı: 66/Ocak 1954.

— Araştırmalar: Bozkır'da Söylenen Mânîler, Türküler, Koşmalar/Yazan: Ahmet Petekçi/Sayı: 68/Mart 1955.

— Araştırmalar: Mevlevi Sikkeleri/Yazan: Mehmet Önder/Sayı: 75/Ekim 1955.

— Konya'da Bir Sergi/Yazan: A. Rıdvan Bülbül/(Oyalar, yazmalar, keseler hakkında bir sergi tanıtması)/Sayı: 76/Kasım 1955.

— Tetkikler: Nasreddin Hoca'ya Dair Yeni Vesikalar/Yazan: Mehmet Önder/ Sayı: 77/Aralık 1955.

— Konya Ereğlisi'nde Düşün Adetleri/ Yazan: Birsan Sayal/Sayı: 77/Aralık 1955.

— Halk Sanatları: Konya'da El Sanatları/Yazan: Hasane İlgaz/ (Halıcılık, keçecilik, kaşıkçılık, kuyumculuk, bakırcılık hakkında bir yazı)/ Sayı: 79/Şubat: 1956.

— Araştırmalar: Mevlevilikte Destar ve Şekilleri/Yazan: Mehmet Önder/Sayı: 79/Şubat 1956.

— Gelenek ve İnanmalar: Konya'da Adlarla İlgili Gelenek ve İnanmalar/Yazan: M. Zeki Dalboy/Sayı: 80/Mart 1956.

— İncelemeler: Mevlevilikte «18»/Yazan: Mehmet Önder/Sayı: 85/Ağustos: 1956.

— Halk Hekimliği Dolayısıyla: Dedem Konyalı Oğlakçı Hacı Hasan/Yazan: İhsan Hınçer/Sayı: 88/Kasım 1956.

— Efsaneler: Bir Eti Efsanesi: Sandı/Yazan: M. Mesut Koman/Sayı: 89/Aralık 1956.

— Yazma Mecmualara Göre: Konya'da Evliya Sayımı/ Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver/ Sayı: 89/Aralık 1956.

— Konya Efsaneleri: Konya Adının Efsanesi/Yazan: Mehmet Önder/ Sayı: 90/Ocak 1957.

— Araştırmalar: Kırangıç Uşağı/Yazan: Ali Rıza Önder/Sayı: 91/Şubat 1957.

— Beslenmeler: Turfan Kuzuları/Yazan: Afif Evren/Sayı: 91/Şubat 1957.

— Siçan Günü ve Farelere Dair Folklor Maddeleri Konya'da /Yazan: M. Zeki Dalboy/Sayı: 93/Nisan 1957.

— Ay Hakkında İnanmalar : Bozkır'da/Yazan: Ahmet Petekçi/Sayı: 93/Nisan 1957.

— Halk Sanatları: Konya'da Dericilik/Yazan: Mehmet Önder/ Sayı: 94/Mayıs 1957.

— Bir Memleket Masalı: Konyalı, Kayseriliye Nasıl Külâh Giydirmiş?/ Yazan: İhsan Hınçer/Sayı: 95/Haziran: 1957.

— Halk Sanatları: Konya'da Deri İşleri/Yazan: A. İzzet Koyunoğlu/Sayı: 96/Temmuz 1957.

● CİLT: 5

● 97-120. SAYILAR

Halk Kaynağından :

DERS VEREN TÜRK MASALLARI «FABL'LAR»

— 2 —

Derleyen : Hasan Lâtif SARIYÜCE

5

TİLKİ İLE EVLENMEK KONUSU

Bir tilki bir köye konuk olmuş. Köylüler tilkiyle sohbet ederken:

— Göl seni evlendirelim, demişler.

Sonra araya başka konuşmalar girdiğinden konu unutulmuş. Tilki bakmış ki bir daha evlenmekten söz eden yok:

— Yahu, demiş, demincek güzel bir pazarlıktan söz ediyorduk. Biraz da ondan konuşsak ya?

Kendimizi ilgilendiren konular oldu mu hemen ortaya atılırız. Fırsatı kaçırmak istemeyiz. Bu masalcık bunu anlatıyor.

6

HOROZ, TİLKİ, BİR DE TAZI

Bir tazi ile bir horoz kendi köylerinden bıkpıp usanmışlar. «Gidelim, başka bir yerde başka bir köy kuralım» demişler. Yola koyulmuşlar, bir çayırığa gelmişler. Burasını beğenmişler. «Köyü burada kuralım» demişler. Horoz bir

— Konya Folkloru: Yazan: Ragıp Akyavaş/ Sayı: 101/Aralık 1957.

— Halk Gelenek ve Eğlenceleri: Konya Köylerinde Çetnevir/yazan: Şükûfe Topbaş/Sayı 102/Ocak 1958.

— Konya Folkloru: Konya Kadınlığı ve Konya Evleri: I/Yazan: İffet Babagil/Sayı: 105/Nisan 1958.

— Bir Konya Masalı: Beyoğlu'nun Kızı/ Derleyen: Ali Ataman/Sayı: 105/Nisan 1958.

— Konya Folkloru: Konya Kadınlığı ve Konya Evleri: II/Yazan: İffet Babagil/Sayı: 107/Haziran: 1958.

— Bir Konya Masalı: Uyunun, Uyansın da Güllere Boyansın/Derleyen: Hüseyin Çoçek/Sayı: 107/Haziran 1958.

— Konya Folkloru: Konya Kadınlığı ve Konya Evleri: IV/Yazan: İffet Babagil/Sayı: 111/Temmuz: 1958.

— Efsaneler: Evdireşe/ Yazan: Ahmet Petekçi/Sayı: 109/Ağustos 1958.

— «Küçük Folklor Çalışma Planı»/ Yazan: Cahit Öztelli - Ali Çiçekli/Konya Gazeteciler

dikenin üstüne tünemiş, tazi da çayırınların arasına uzanmış. Uyumaya koyulmuşlar. Derken az uzaktan bir tilki horozu görmüş, iştahla yanına koşmuş. Horozla konuşmaya başlamış. Onların bir köy kurmak amacıyla olduklarını öğrenince:

— Köyü birlikte kuralım, demiş, bu işte ben de varım.

Horoz:

— Buna köyün muhtarı karışır. İşte şurada yatıyor. Git bir kere de ona sor, demiş. Tilki tazinin yanına gelip de konuşmak isteyince, tazi tilkinin üzerine atılarak kuyruğunu çekip koparıvermiş. Tilki kıyıya çıkınca horozla taziye şöyle ünlemiş:

— Siz, demiş, bu kafayla zor şeneltirsiniz bu köyü!

Bir yerin halkı birbiriyle anlaşamıyorsa orası kolay kolay gelişip ilerleyemez.

7

TİLKİ İLE SÜT

Bir köylü kadını ineğini sağmış, sütü bir

Cemiyeti Yayınları: 3/8 sayfa/ (Folklor derlemelerinin ve araştırmalarının nasıl yapılması gerektiğini gösterir kılavuz bir kitapçık)/ Sayı: 109/Ağustos: 1958.

— Konya Folkloru: Konya Kadınlığı ve Konya Evleri: IV/Yazan: İffet Babagil/Sayı: 111/Ekim 1958.

— Konya Folkloru: Sarıcalar Köyünden Ninniler/Yazan: Seyit Küçükbezirci/Sayı: 115/Şubat 1959.

— Türlü Törenlerde Ters Giyme Adeti/ Yazan: Prof. Abdülkadir İnan/Sayı: 116/Mart 1959.

— Konya Folkloru: Konya'da Çobanların Giyinişi, Yaşayışı ve Eşyaları/Yazan: Seyit Küçükbezirci/Sayı: 118/Mayıs: 1959.

— Konya Folkloru: Konya Milli Giyimleri/ Yazan: Mehmet Önder/Sayı: 120/Temmuz 1959.

Not: Türk Folklor Araştırmaları Dergisi

Konya Bibliyografyası'nın 6, 7, 8, 9, 10. ciltleri ile ilgili bibliyografya gelecek vazımızda verilecektir.

● CİLT: 4

● 73-96. SAYILAR

— Araştırmalar: Mekke'ye Giden «Yuanis»/ Yazan: Afif Evren/Sayı: 73/Ağustos 1955.

— Anadolu'ya Açılan Pencere/Yazan: Feyzi Halıcı/(Folklor ürünlerini, el sanatlarını ele alan bir yazı)/Sayı: 75/Ekim 1955.

kenara bırakmış. Ordan geçen bir tilki sütü görünce lıkır lıkır içip bitirmiş. Ama kadın yetişip tilkinin kuyruğunu yakalamış. Bırakmamış, tilki de asıldıkça asılmış. Derken kuyruk kopu-
vermiş. Tilki kadına yakarmaya başlamış:

— Ne olur, kuyruğumu geri ver!

— Bir şartla geriverebilirim, eğer sütümün yerine süt getirirsen!

Tilki boynunu bükmüş, ineğe gidip süt istemiş. İnek:

— Eğer bana ot getirirsen sana süt verebilirim, demiş.

Tilki çayıra gidip ot istemiş. Çayıra çok susuzmuş. Eğer kendisine su getirebilirse bir parça ot verebilirmiş. Tilki bu sefer de dereye giderek su istemiş. Neyse fazla nazlanmamış. Su vermiş. Tilki suyu çayıra vermiş. Ot almış. Otu ineğe vermiş, süt almış, Sütü de kadına vererek kuyruğunu kurtarmış.

Bir iş bir kere dallanıp budaklanmasın. Sonra çözümlenmesi güçleşir. Bu masal bunu gösteriyor.

8

KÖR İLE YALANCI KÖR

Bir adam yolda giderken farkında olmayarak bir köre çarpmış. Kör:

— Ben kör adamım yahu bana niçin çarpıyorsun, demiş.

Adam kabahatini bağışlatmak için:

— Kusura bakma, demiş, ben de körüm.

Bu konuşma ikisini yakınlaştırmış. Konuşmağa başlamışlar. Sonunda birlikte yolculuk etmeye karar vermişler. Giderken kör:

— Ben körüm ama parayı mükemmel şekilde sayarım, demiş. Beriki de:

— Sahi mi? diyerek cüzdanını çıkarıp köre vermiş; say bakalım, ne kadar param var?

Kör cüzdanı alınca kaçıp bir çukura gizlenmiş. Adam sanki görmüyormuş gibi yalvarmaya başlamış:

— Neredeysen çık, paramı getir. Başka param yok. Yalvarırım, ne olursun?

Kör hiç sesini çıkartmayınca adam yerdens taşlar alarak atmaya başlamış. Her taş atışta da:

— Yarabbi, diyormuş, körün taşını köre sen rast getir!

Kör ilk taşı sırtına yiyince oradan kalkmış, biraz öteye saklanmış. Fakat ikinci taşı da yemekten kurtulamamış. Böylece epeyce

taş yemiş. Bakmış olacak gibi değil, cüzdanı getirip vermiş:

— Sen kör değilsin, beni aldattın, demiş.

Aldatmaya kalkanlar aldanırlar. Bu masal bunu gösteriyor.

9

AYI, KURT ve TILKININ ARKADAŞLIKLARI

Ayı, kurt bir de tilki arkadaş olmuşlar. Birlikte gezer, birlikte avlanırlarmış. Bir gün bir arıcının evinden üç çanak bal çalmışlar. Bir mağaraya saklamışlar.

— Şimdi yemiyelim, aç değiliz, sonra gelir her gün birisini yeriz, demişler.

Ama tilki durur mu? Her gün bir özür ileri sürerek arkadaşlarından ayrılıyor, mağaraya giderek balları midesine indiriyormuş. İki gün içinde ballar suyunu çekmiş. Üç gün mü, dört gün mü, ne ise kafadarların canı bal isteyince:

— Haydi, demişler, gidelim de kendimize bir bal ziyafeti çekelim. Tilki karnı ağrıyormuş gibi davranarak:

— Kusura bakmayın, demiş, ben gidemiyeyceğim. Siz gidin yiyin. Benim payımı ayırırsınız.

Ayı ile kurt mağaraya gitmişler. Balları yenmiş görünce sen yedin, ben yemedim diye birbirleriyle kavgaya tutuşmuşlar. Tilki uzaktan onlara bakıp sinsin sinsin gülmüş.

Açgözlü ve hilecilerle arkadaşlık yapanlar, hem zarara uğrarlar, hem de gerçek arkadaşlarını yitirirler.

10

TILKI İLE AYI

Bir tilki ile bir ayı aç kalmışlar. Tilki ayıya:

— Gel, değirmene gidelim de un yalayalım bari, demiş. Değirmene gelmişler. Ayı güçlü kollarıyla değirmen taşını aralamış, tilki de taş üstünde kalan unları yalayarak karnını doyurmuş. Un yalama sırası ayıya gelince tilki değirmen taşına yapışmış. Ayı yalamaya başlamış. Ama tilkinin gücü ne ki, fazla tutamamış taşı, bırakıvermiş. Zavallı ayının dili iki taş arasında kalarak kopmuş.

Bir işe girilirken o işe uygun kişileri seçmeli. Uygun olmayanlar bu masalda olduğu gibi insanın başına türlü işler açarlar.

11

DOĞRU OLMAYAN HACI

Bir zamanlar İstanbul'da herkesin güvenini kazanmış bir hacı varmış. İstanbul'a çalışmaya

gelmiş kimsesiz bir adamın da biriktirdiği birkaç kuruş parası varmış. Çaldırtmayayım diye getirip hacıya teslim etmiş. «Gerektikçe gelir senden alırım» demiş. Hacı da:

— Hay hay yavrum, diye karşılık vermiş, ne zaman istersen gel, paran hazır.

Bir zaman sonra adamcağız köyüne gidecek olmuş. Gelmiş, hacıdan parasını istemiş. Hacı hiç de sevimli olmayan bir yüzle:

— Hâyrola, demiş, ne parasından söz ediyorsun. Ben seni ilk kez görüyorum.

Garipceğiz ne dediyse dinletememiş. Hacı parasını vermemiş. Üstelik kendisini de dükkânından kovmuş. Ağlamaklı bir yüzle mahalle içinde yürürken İstanbul hanımlarından birisi kendisine seslenmiş. Konuşup derdini öğrenmiş.

— Yarın, demiş, ben hacının dükkânına gideceğim. Sen de arkam sıra gel!

Ertesi gün kadın hacının dükkânına gelmiş:

— Hacı baba, demiş, kocam hacıya gitti. Bir küp dolusu altınımız var. Bugünlerde de hırsızlar aldı yürüdü. Çalınacağından korkuyorum. Sen doğru bir adamsın. Bari getirip sana teslim edeyim, kocam gelince gelip alırsınız.

Hacının gözleri parlamış:

— Hay hay hanım, demiş, başımın üstünde yeri var. Ne zaman gerekirse tastamam gelip alırsınız. Ne olacak müslüman değil miyiz? Birbirimize bu kadar da mı yardım etmeyeceğiz.

Tam bu sırada garipceğiz de dükkâna girmiş. Hiç bir şey geçmemiş gibi aradan:

— Babacığım, demiş, sana bıraktığım parayı almaya geldim. Sılama gidiyorum da!

Hacı, hiç bozuntuya vermeden:

— Hay hay yavrum, diyerek parasını tastamam ödemiş. Bu sırada İstanbul'lu hanımın hizmetçisi içeri girerek.

— Hanımım müjde, bey hacdan döndü, demiş. Hanım hacıya alaylı alaylı:

— Eh artık altınlarımızı sana bırakmak için hiç bir neden kalmadı, demiş, oradan ayrılmış.

Haksızlarla, hırsızlarla uğraşmanın yolunu bilmek gerek. Onlarla başka türlü başa çıkılmaz.

12

AYI İLE KADI

Cennete giren müslümanlar, aralarına bir ayının da katıldığını hayretle görmüşler. «Sen ne yaptın ki cennete girmeye hak kazandın?» diye ayıdan sormuşlar. Ayı: «Dünyada iken bir kadıyı öldürmüştüm» diye karşılık vermiş.

Bu hikâye haklıyı haksızdan ayırmak görevinde olan kadıların 'kimi zaman ne denli haksızlık yaptıklarını belirtmek için söylenmiş.

13

KÖYLÜ İLE KEÇİSİ

Bir köylünün bir keçisi varmış. Karısı:

— Yağımız hiç kalmadı. Keçiyi sat da şehirden biraz yağ al, demiş. Adam keçiyi şehire götürüp sekiz kuruşa satmış. Sonra keçiyi sattığı kasaptan içyağı almak istemiş. Kasap:

— Şimdi hazırda yağım yok. Biraz dolaş da gel. Ben o zamana kadar yağı hazır ederim, demiş.

Köylü biraz dolaşmış, O zamana kadar da kasap köylüden satın aldığı keçiyi kesip içyağını ayırmış. Köylü gelince içyağını dokuz kuruşa satmış. Köylü satın aldığı için kendi keçisinin içyağı olduğunu anlamış. Yolda köyüne giderken:

— Keçiyi sattım sekize, yağını aldım dokuz! Amma da kârlı alışveriş ha? diye söylenmiş durmuş.

Bu masal iş bilmeyenler için söylenmiş.

Yıllık aboneli : 120,
liradır.

Altı aylık aboneli : 60
Yurt dışı senelik abone :
\$ 8, £ 4, DM. 15

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Basılmayan yazılar
istenince geri gönderilir
Dizgi ve baskı :
YÖRÜK MATBAASI
İstanbul

TÜRK HALK BİLGİSİ (FOLKLOR) DERNEĞİ'NİN YAYIN ORGANIDIR.

Sahibi ve Genel Yayın Müdürü : İHSAN HİNÇER

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Sorumlu Yönetmen :

BORA HİNÇER

Mektup ve havale için adres : Posta Kutusu : 46, Aksaray — İstanbul, Tel. : 22 49 74

HARPUT MANİLERİ

— I —

Derleyen : Asist. Fuat ÖZDEMİR

Atım var katırım var
Altından satırım var
Ben buraya gelmezdim
Hocamın hatırı var

**

Ata vurdu dizgini
Gir koynuma kız gibi
Ateş ol kalbimi yak
Erit beni buz gibi

**

Akar sular olaydım
Kız testine dolaydım
Gümüşten kollarına
Bir bilezik olaydım

**

Atladım geçtim taştan
Başörtüm uçtu baştan
Yârim bırakıp gitti
Gözüm çürüdü yaştan

Ay doğar arşa gider
Ağam Maraş'a gider
Hısım kızı sevenin
Emeği boşa gider

**

Asma sende üzüm var
Üzümüne sözüm var
Bir evde iki güzel
Büyüğünde gözüm var

**

Altın tabakta darı
Darılma koca karı
Kemal Paşa emretmiş
Alınmaz iki karı

**

Askerler dizim dizim
Çantası dolu üzüm
Hükümet elin öpem
Yârime kırk gün izin

Armut dalda tartılır
Güzel olan satılır
Vay çirkinin haline
Bir gün olur kurtulur

**

Atım araptır benim
Küpüm şaraptır benim
Yârim küsmüş gidiyor
Hâlim haraptır benim

**

Azrail başı mısın
Cebrail taşı mısın
Bir mektup yazıversem
Cebinde taşır mısın

**

Arpa ektim düzlere
Diken oldum gözlere
Dar yerin geniş olsun
Daha gelmem sizlere

**

Ay oğlan yiğit misin
Dağlarda geyik misin
Selam verdim almadın
Allah'tan büyük müsün

**

Altın yüzük var benim
Parmağıma dar benim
Şu karşıki konakta
Orta boylu yar benim

**

Ay doğar çini çini
Öpem ağzın içini
Dün gece neredeydin
Gönlümün güvercini

**

Ah oğlan arsız oğlan
Ahrette yersiz oğlan
Kuru ağaca benzer
Dünyada yârsız oğlan

**

Ay şavkı dağa düştü
Zülfün yanağa düştü
Bırak elin öpeyim
Yolum uzağa düştü

**

Arabam var dört teker
Üstüne binsem çeker
Yalnız yatan kızlar
Gece gündüz ah çeker

TFLEWAUDOGCEVNEJHXRPOHNE
GÖRÜŞÜZ KUVVETLİ...

WMQXHKÜAUSE

ADÖTFUNHG

MZKÖYE

NÖIDO

AİÖB

BANKANIZI
SEÇTİNİZ Mİ?demek ki
görüşünüz
kuvvetli...

TÜRK TİCARET BANKASI

EDİRNE'den KARS'a kadar yurdun her köşesinde hizmetinizde

(Folklor : 30)

(Radar Reklâm: 29)

ağzınızda eşsiz

grin®
duygusu

eşsiz grin duygusu
yaşamı ağızda
her gülüşünüzde belli olur
pürü pürü sağlıklı dişler

grin

şeffaf yeşil hoş kokulu
diş macunu20 yıldan beri
"gözde fayans"

Çanakale Seramik
Fabrikalarının tecrübesi ve tekniği
fayanslarına üstün kaliteyi...
Fayanslarının renkleri, desenleri,
istikrarlı fiyatı da yapılarınıza
benzersiz güzelliği,
uygun maliyeti
getirir.

KS

Çanakale Seramik
desenli fayansları

Yerleşim Çad., Hediye Sok., Seramik Han, Kankay-İstanbul Tel: 43 03 55

(Folklor : 28)

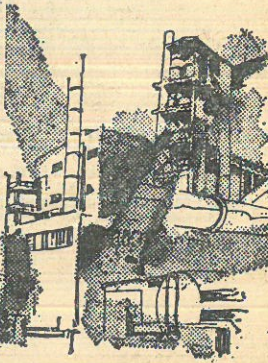
Gerçek Kültür
hazinesi
TÜRKİYE İ BANKASI
Kültür Yayınları

(Folklor: 31)

sanayiye dönük yatırımları
ve 4000'i aşan ortağıyla
halka açık
gerçek kuruluş

**TÜRKİYE
GARANTİ
BANKASI**

(Folklor: 32)

**biralaların "ASI"
tekel birası...**

(Basın: 60042 — 35)

(Yeni Ajans: — 34)

**LOKMAN MÜSTAHZARI
HALK SAĞLIĞI HİZMETİNDE**

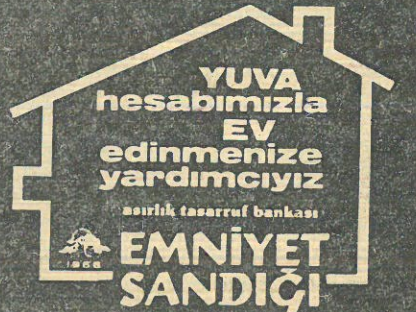
- Ekza - 9 Ekzema merhemi
- Algo - Tablet Ağrı hapi
- Lokman - Tablet Ağrı hapi
- Aigopirin Analjezik tablet
- Algo - Tablet 4 tabletik
- Moruvit - Vitamine Kuvvet şurubu
- Kina - Kola İştah şurubu
- Anamur Burun ve göz damlası
- Meproil Tablet Sinir hapi
- Sollargen Granüle Ekzema - kaşıntı
- Sel de Gastrin Granüle Mide tozu.
- Gastro Goutes Mide damlası
- Gastroguanil İshal kesici tablet
- Metegastrin Mide tozu
- Derivit Yara ve yanık merhemi.
- Lokman Çayı Afiyet çayı tozu
- Dover Tablet Öksürük ve dromsite
- Metekodin Öksürük hapi
- Metekodin Öksürük şurubu
- Algo - Wax Ağrı merhemi
- Algo - Wax Vazo Grip ve ağrılarda
- Algo - Wax Nazal Nezle merhemi
- Ma—ks—te Bazur merhemi
- Cuti - Cura Cilt losyonu
- Pedi - Cura Ayak banyosu
- Pilo - Cura Saç Ilacı
- Lokman Kaşe ağrı kesici
- Panason (20 Gr. paket) Sağlık çayı
- Panason (50 Gr. alim. kutu) Deriseptol Yara ve göbek
- Dr. Krom Diş pastı

(Folklor 36)

Son baskı tarihi: 9.4.1979

EV

sahibi olmak
SİZİN DE
hakkınızdır

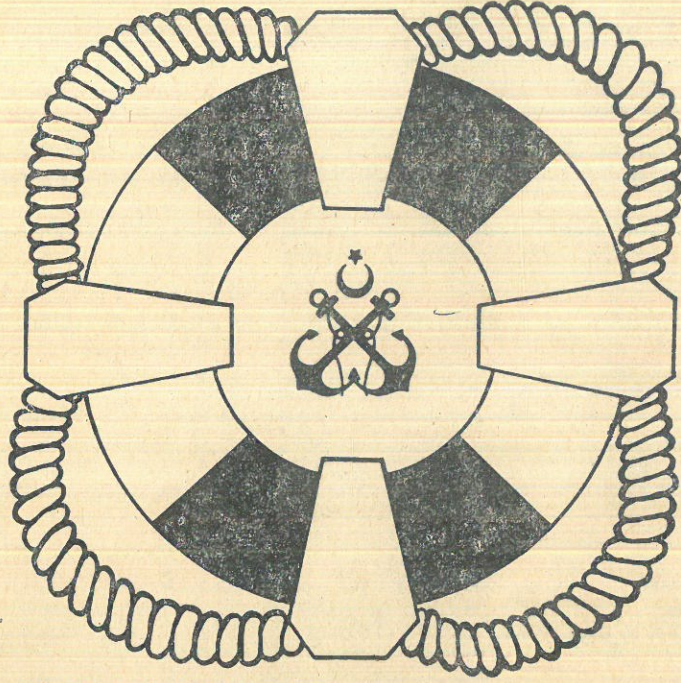
(Basın: 60004 — 33)

91.

95

DENİZCİLİK BANKASI T.A.O.

BANKACILIKTA
VE
SEYAHATTE

SÜRAT
EMNİYET
KONFOR
TECRÜBE
GÜVEN

(Başın: 60017 — 37)

96

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

MAYIS 1979

İÇİNDEKİLER: .....

Çocuk Hastalıklarının Folklorik Tıptaki Yeri	Dr. Ayşegül DEMİRHAN
Bademağacı Köyü Folkloru	Osman SAYGI
Turizm ve Türk Mutfağı	Selâhattin ÇORUH
Osman Attilâ'nın Folklorcu Yönü	Nail TAN
Milliyet Sanat Folklorik Yazılar Bibliyografyası —2—	İ.Ü. NASRATTINOĞLU
Bir Sivas Masalı: Kabak Gelin	Nesrin TAĞIZADE
Deve Donanımı ve Deve ile İlgili Bilgiler —3—	Naci EREN
Seferberlik Üstüne ve Bir Seferberlik Ağıtı	Erdal SEVINÇLİ
Halkevlerinde Folklor Çalışmaları	Osman ATTILÂ
Türk Halk Ezgilerini Notaya Alma Semineri - Türkiye'de Müziğin Sorunları Sempozyumu. - Van Halk Bilim Araştırması Sergisi	T.F.A.
Ders Veren Türk Masalları «Fabi'lar» —4—	Hasan Lâtif SARIYÜCE
Erzurum Manileri	Etem ÇALIK
Millî Folklor Araştırma Dairesi'nin Yeni Binası	T.F.A.

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI : 358

LİRA : 10

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ